

G R S

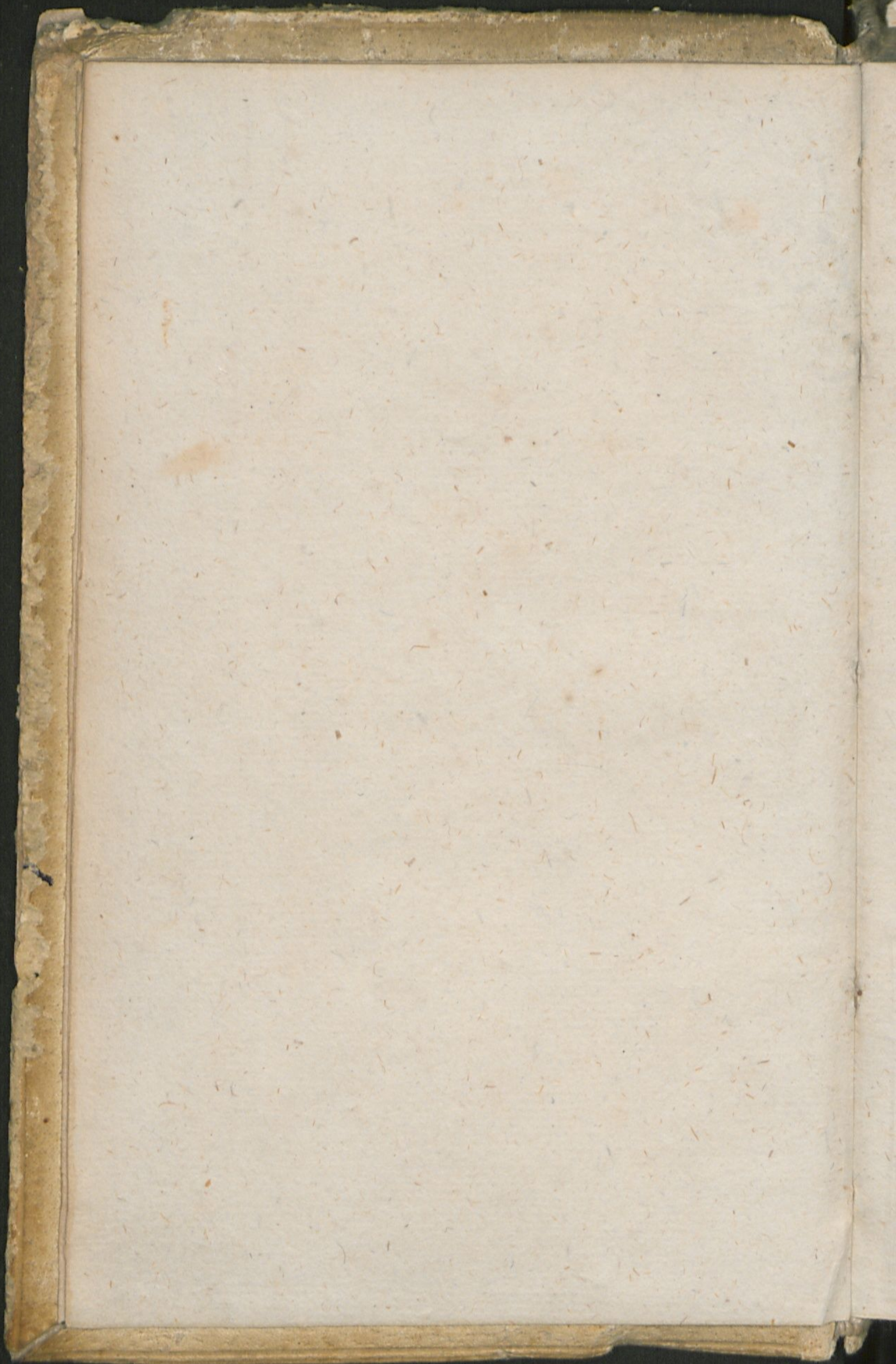
IVS. MARCOSSVS
PIETV. MAG. C. M. L. X.
CERNIS. DE. DEVS.

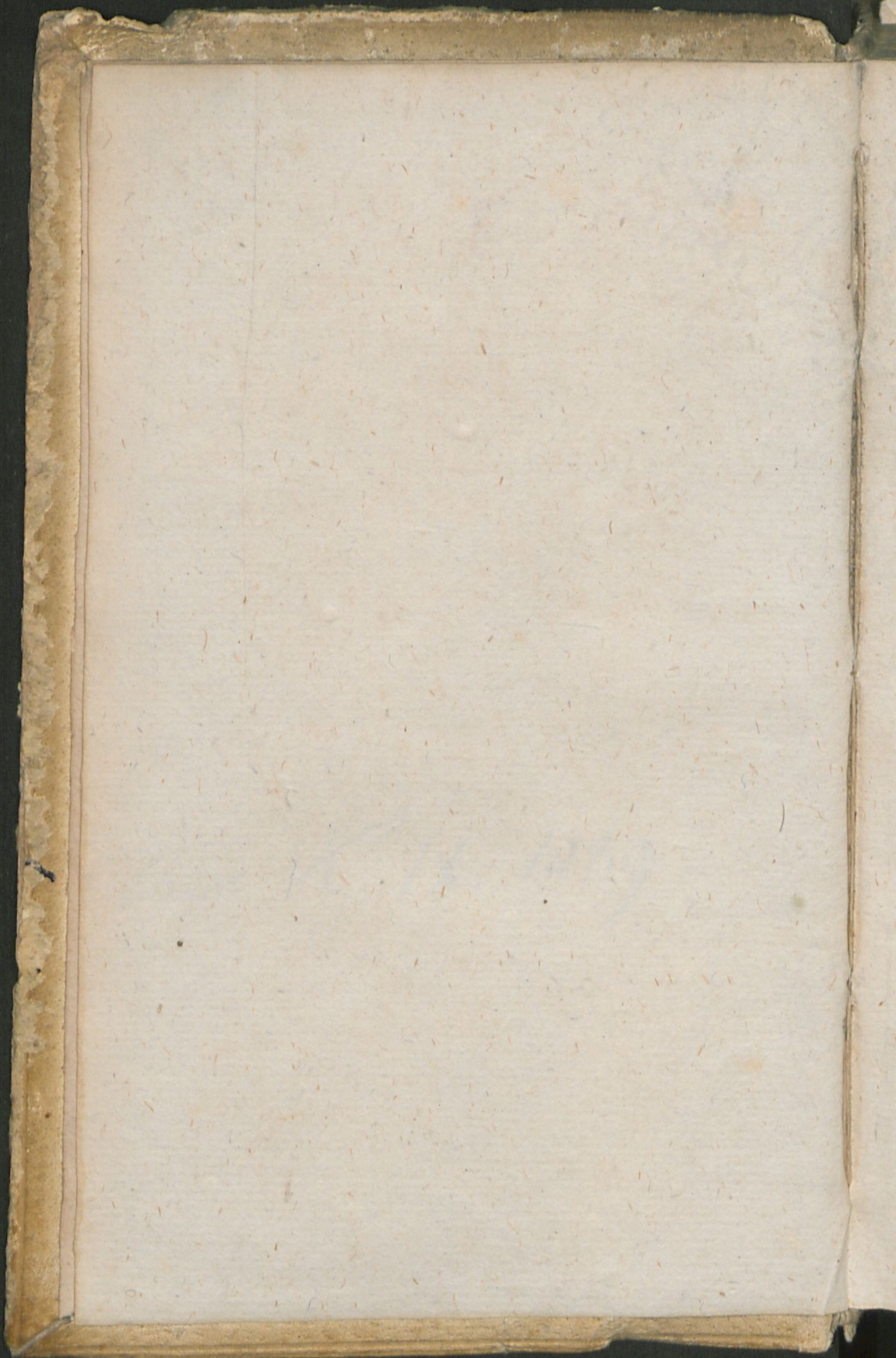
1 5 7 1

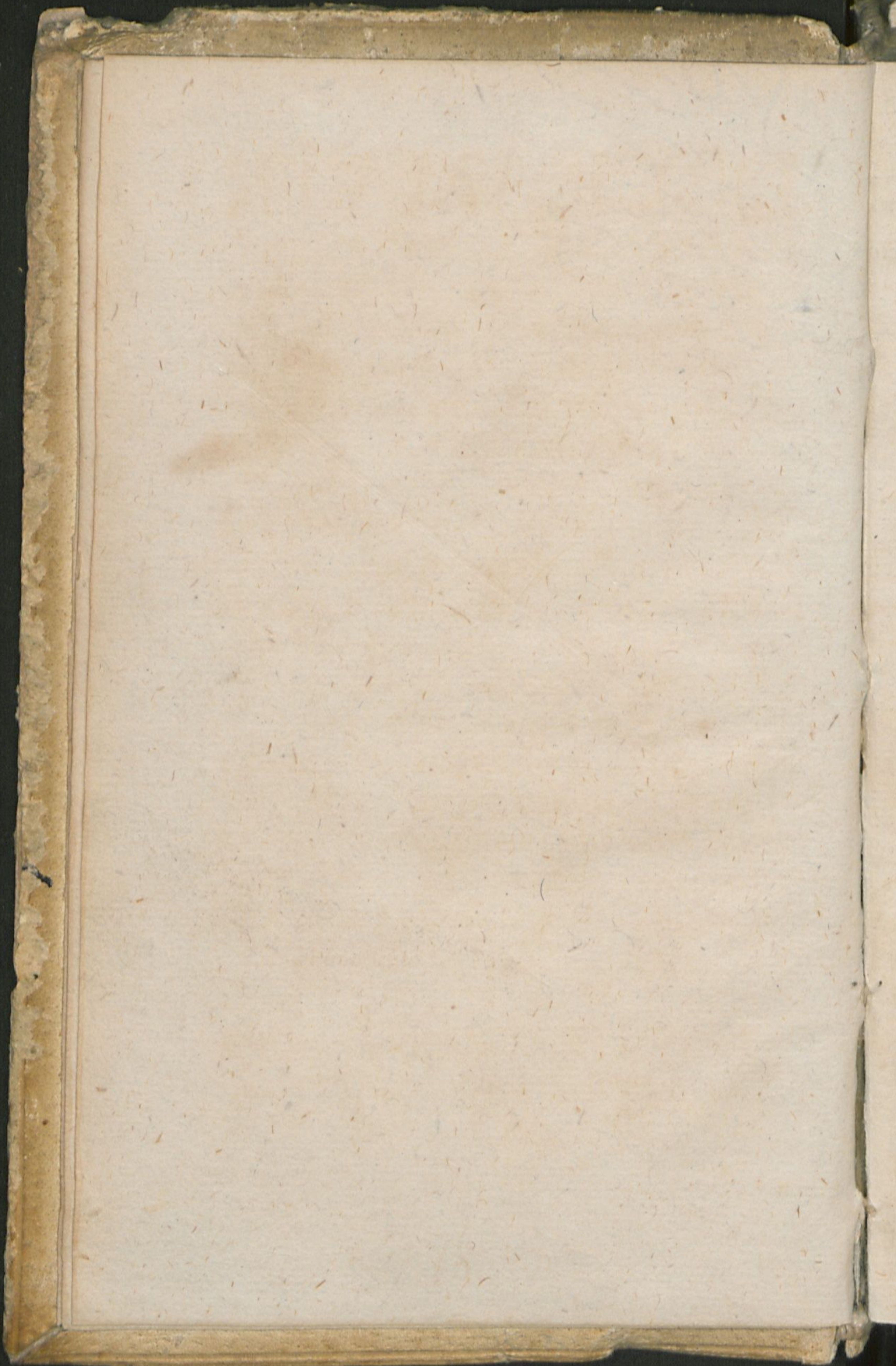
100
Ullm

P. e. 222

Theol. K. IX. 1089.

LIBELLVS
SVPPLIX

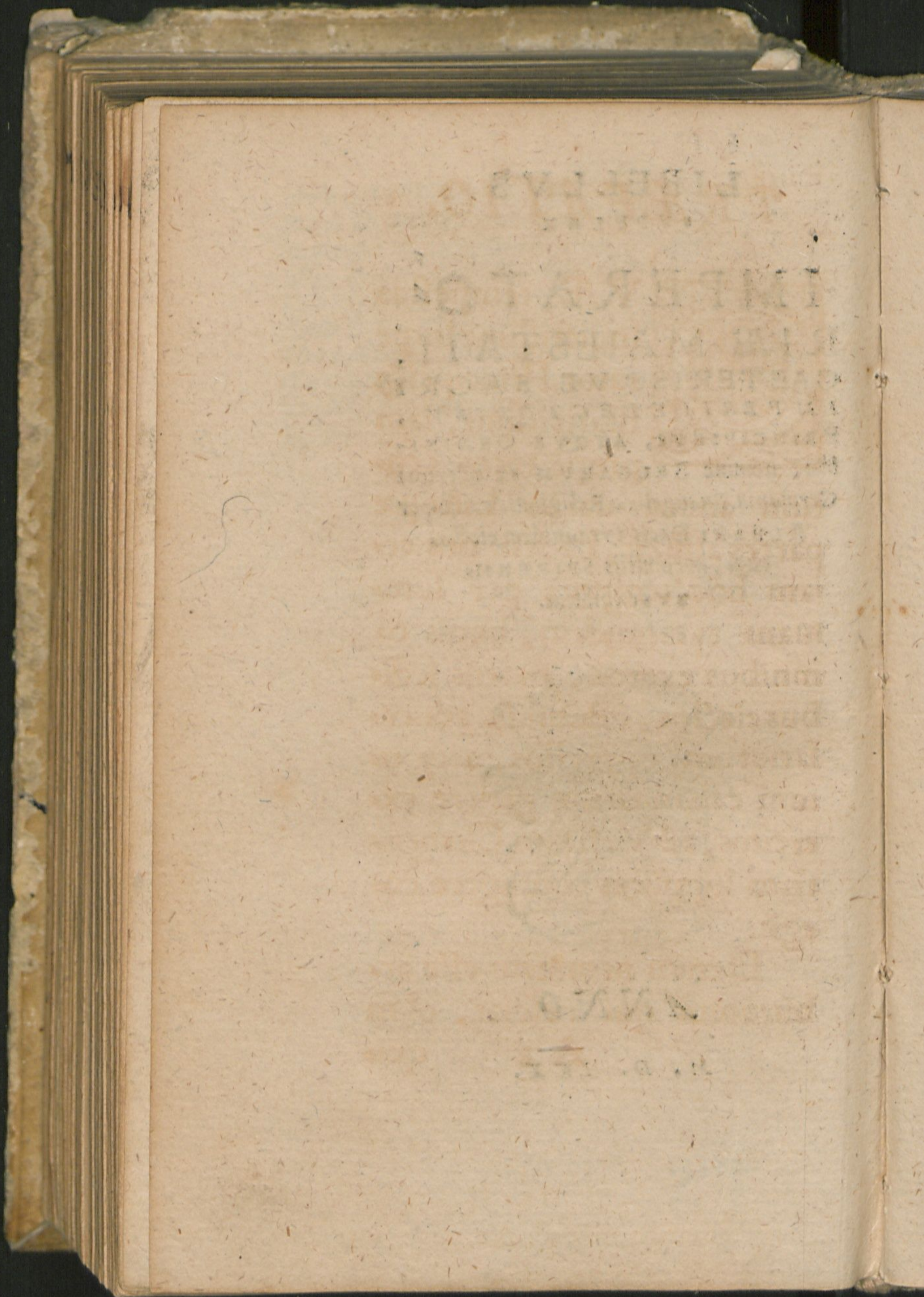
IMPERATO
RIÆ MAIESTATI,
CAETERISQVE SACRI
IMPERII ELECTORIBVS,
PRINCIPIBVS, ATQVE ORDINIBVS,
*nomine BELGARVM ex inferiori
Germania, Euangelicæ Religionis causa per
ALBANI Ducis tyrannidem eiecto
rum, in comitijs SPIRENSIS
SVP exhibitus.*

ANNO

M. D. LXX.

Greg. Kihler!

PRÆFATIO.

VÆ tempestas
Inuictissime Impe
rator, Principesq;
Illustrissimi, iam
propè totos cen
tum annos uarias Europæ
partes afflixit, Eadem nos et
iam hoc tempore per sum
mam tyrannidem, bonis o
mnibus exutos, patrijs sedi
bus eiectos, calumnijs aduer
sariorum oppressos, atq; o
mni calamitatum genere ex
ercitos, ad Vestram Clemen
tiam supplices confugere co
egit.

Etenim neminem esse ar
bitramur qui nesciat, olim

A 2 qui

P R A E F A T I O.

quidem Hispaniam, post autem etiam paulatim totius Europæ magnā partem, non modò intestinis dissidijs ac tumultibus arsisse, sed etiam graui persecutionum procella atq; tyrannide tantum non oppressam fuisse. Ex quo nimirum homines aliquot otiosi, quiq; uitam uel solitariam, uel ab omni rerum publicarum gubernatione remotam, uel certè diuini uerbi prædicationi, & tranquillis sacrarum literarum studijs tantummodo addictam, nomine atq; externo gestu profitebantur, coeperunt in aulas Regū ac Principum irrepere, & obtento suis cupiditatibus religionis

P R A E F A T I O.

gionis uelo, ea consilia sub-
ministrare, quibus possent,
excogitata Inquisitionis in hæ-
reticam, ut uocant, prauis-
tatem noua ratione, grauissi-
marum controuerfiarum ac
rerum cognitionem & iudici-
um, à civili Magistratu ad se
auertere. Atq; ita paulatim
non modò in plebei; cuiusuis
bona, fortunas, domicilium,
intimos ædium recessus, &
uerò etiam in uxorem ac libe-
ros, & uitam deniq; ipsam in-
quirendo, dominatum, prout
luberet, exercere, sed ipsos et-
iam Magistratus ac Principes
imperio suo subiicere. Quo-
bus autem locis animaduerte-
bant uel populi antiqua liber-

A 3 tate;

P R Æ F A T I O.

tate, uel Rectorum ac Principum moderatione atq; prudentia, ea sua studia retardari, ijs confestim, uel hæreseos uel rebellionis conficta criminatione, Regum atq; Imperatorum animos aduersus populum grauiter exacerbauerunt. Eoq; artificio dissidia intestina, tumultus populares, & grauia etiam sæpè bella concitarunt: quibus florentissimas prouincias, in omnium Regum, Principum ac populorum inuidiam ac summum odium uocatas, ad extremam calamitatem redegerunt.

Hoc si quæ alia in Europæ regionibus prouincia unquam

PRÆFATIO.

quam sensit, nostra certè patria, inferioris nimirum Germaniæ pars illa, quæ Hispaniarum Regis potentissimi paret imperio, hoc quidem tempore uel imprimis cum summa sua clade perpeffa est. Postquam enim falsissimis Hispaniensium Inquisitorum calumnijs, alijsque prauis artibus apud Carolum quintum foelicis memoriæ Imperatorem, eiusq; filium Philippum Hispaniarum Regem, atq; inferioris Belgicogermaniæ Dominum, in grauem inuidiam hæreseos atq; impietatis nomine adducta, grauissimisq; de religione edictis per calumniam & dolum extor-

A 4 tis,

P R Æ F A T I O.

cis, grauata, pro summa sua
erga dominos fide atque ob-
seruancia, hoc sæuissimum in-
quilitorum iugum iam plus
minus totos quinquaginta an-
nos admirabili patientia per-
tulisset, & iam tandem rebus
in cæteris uicinis prouincijs ad
pacem ac tranquillitatē com-
positis, rei quæ ueritate apud
plerosque detecta, leuationem
aliquam ex tanta calamitate
speraret: factum est ut aduers-
sarij, qui certè quidem grauis-
simè ferebant eam, ad parem
religionis libertatem, qualis
non modò in Germania, sed
iam etiam in Gallia alijsque mul-
tis locis uigebat, aspirare, no-
no & eo quidem summo co-
natu

P R A E F A T I O. 5

natu eniti cœperunt, ut non modò spem incolarum irritam facerent, sed etiam longè grauiori tyrannide inuecta, quicquid esset reliquum iuris ac libertatis eriperent: atq; ita opulentiores quosque facultatibus, potentiores & si quos uidebant suis conatibus posse aduersari, etiam uita spoliarent.

Itaq; adiuncto sibi Pontifice Romano, eiusq; diplomate impetrato, à Rege per uarias calumnias edictum contra omnia prouinciæ priuilegia, leges, instituta, atque antiquissima iura libertatis, summa importunitate extorserunt: nimirum de Concilij Tridentini

A 5. sanctio

P R A E F A T I O.

sanctionibus ad amissim obseruandis, deq̄ nouis Episcopis introducendis qui Inquisitionis formam Hispanica etiam Inquisitione (quæ quidem olim aduersus Iudæos ac Mahumetanos apostatas erat instituta) longè acerbiores, per omnem prouinciam exercerent, atq̄ ita breui tempore, florentissimam ac liberrimam regionem, in hominum exterrorum, & quidem omnibus flagitijs ac sceleribus cooperarum turpissimam seruitutem patam adducerent: optimos quosq̄ submisso quouis uel infami accusatore uel nequissimo teste, uinculis, equuleo, & uerò etiã cruce & flammis

P R Æ F A T I O.

6

mis pro suo arbitrio possent
 mulctare, opulentissimos for-
 tunis euertere, Magistratus
 ipsos suæ iurisdictioni subijcere
 & se rerum omnium dominos
 efficere: inprimis autem eos
 qui Romani Pontificis impe-
 rio parere detrectarent, suasq̃
 conscientias uni Dei uerbo,
 ueteris ac noui testamenti li-
 bris comprehenso, uellent esse
 subiectas, funditus delere atq̃
 exquisitissimis cruciatibus ne-
 catos, radicitus extirpare.

Ea res cum iustissimam
 præbuisset occasionem Nobi-
 litati quidem, ut apud Guber-
 natricem Parmensem, quæ
 tum Regis loco erat, supplici
 libello intercederet, & quæ in-
 de cala-

P R Æ F A T I O.

de calamitas esset indubiè con-
secutura, declararet: plebi au-
tem, ut suam religionem,
quam hæctenus intra priuatos
parietes exercuerat, eoq; no-
mine uidebat omniũ calumni-
is atq; inuidiæ esse obnoxia-
am, iam publicis concionibus
æquo boni cuiusq; iudicio
atq; examinationi expositam
à falsis criminationibus uindi-
caret: Factum est, ut aduersa-
rij hac arrepta occasione, ua-
rijs excitatis tumultibus, uni-
uersi populi nomen de atrocis-
simis criminibus hæreseos, re-
bellionis, seditionis, ac læsæ
Maiestatis diuinæ pariter atq;
humanæ, apud Regem inuis-
diosissimè detulerint: eum
que,

que cum planè statuisset, suscepta in Belgium profectio-
ne, ipse praelens causam cog-
noscere, & ex æquo & bono
rem omnem constituere, par-
tim dolosis artibus, & ad Bel-
gici populi perniciem compa-
ratis sycophantijs, partim im-
portunis studijs, atq; impu-
denti quorundam contentio-
ne, partim deniq; submissis
aliunde consilijs & commina-
tionibus, propè inuitum eò
deduxerint, ut aduersus suos
grauiter exacerbatus, repente
mutata sententia, Albanum
Ducem & eorum Inquisitio-
nis fidissimum administrum,
& ex ueteri etiam similtate,
Belgij Principibus ac Reipub.
hostem

P R Æ F A T I O.

hostem infestissimum, ad causam cognoscendam & constituendam Rempub. cum summa potestate pro se legauerit.

Is uerò iam suis cupiditatibus, speciosum & religionis Pontificiæ restituendæ & rebellium castigandorum studium prætexens, incredibile dictu est, quantam & quàm immanem crudelitatem in omnes Belgicogermaniæ incolas sine discrimine passim exercuerit: quot & quam inusitatis modis omnium bona expilarit: cunctam prouinciam omnibus ornamentis exspoliarit, præsidijs nudarit, libertatis omni iure priua-

priuauerit, legibus ac priuile-
 gijs exuerit: optimū quemq̃
 proſcripſerit: innocentiffimi
 cuiuſq̃ ſanguinem profuderit:
 ſanctiffimum quemque tur-
 piſſima ignominiaē labe affece-
 rit: iura omnia diuina ſimul at-
 que humana uiolauerit: ſacra
 omnia profanauerit: coniugio-
 rū iura reſciderit: Baptiſmi ſa-
 cramentum poluerit: charita-
 tis ac neceſſitudinis omne ius
 euerterit: nihil deniq̃ à ſum-
 ma atque inaudita crudelitate
 reliquum ſibi fecerit. Neq̃ ta-
 men interea deſinit ſuorum
 facinorum culpam in nos deri-
 uare, & nos grauiffimorum
 criminum, etiam publicatis
 elogijs atq̃ excuſis infamibus
 libellis,

PRÆFATIO.

libellis, apud omnes Principes
ac populos palàm arcessere:
propterea scilicet, quòd eius
furor incessimus, gladiosq; nos
stri cruoris sitientissimos ope
diuina euasimus.

Quæ nos omnia, quando-
quidem Deo Opt. Max. ita
decretum est, ut nonnullo
tempore per impiorum tyran-
nidem hîc affligamur, in silen-
tio & patientia nobis esse fe-
renda putaremus, expectan-
dumq; tempus quod ille sum-
mus rerum Arbiter apud se
præstituit, uel nostræ inno-
centiæ in lucem producendæ,
uel Regis nostri oculis atq;
auribus ad indignam nostram
calamitatem & iustas querelas
patefaci-

patefaciendis: Nisi aperte cerneamus
remus eiusmodi nostrum silen-
tium, praesertim hoc tam sacro,
tamque frequenti tuae Maiestatis,
Inuicte CAESAR, uestrarumque
Celsitudinum Principes illustris-
simi, confessu, posse nobis no-
straeque innocentiae non leue praes-
iudicium apud eos, quibus mi-
nus erit rei ueritas cognita, ali-
quando posthac adferre. Eteo-
nim hac ratione ipse Dei filius
I E S U S C H R I S T U S, eiusque do-
ctrina quam ex eius uerbo profi-
temur, erit atrocissimis aduersa-
riorum calumnijs obnoxia, quasi
qui eam sequantur, pro isthoc
tam augusto Christiani orbis
tribunali, tam sanctis atque incor-
ruptis iudicibus, tanta diuers-

B

fissimas

P R Æ F A T I O .

lissimarum gentium celebritatē
theatro refertissimo, non modò
hæreseos atq; impietatis pestife-
ræ, sed etiam foedæ rebellionis,
nefarix seditionis ac perturbatæ
pacis publicæ, tacita confessione
rei peracti sint. Quare, omninò
existimauimus non posse nos
bona conscientix pace diutius
uti silentio: sed quandoquidem
scimus hanc sacri Imperij co-
mitiorum usitatam rationem
eò potissimum pertinere, ut quis-
cunq; per uim atq; iniuriam op-
primuntur, isthuc tanquam ad
summum iustitiæ in orbe Chri-
stiano tribunal, querelas suas re-
ferant, duximus nostri esse offi-
cij, tuæ Maiest. AVGVSTI CAES-
BAR, uestrisque Celsitud. Prina-
cipes

cipes Illustris, rerum nostrarum
statum omnem exponere, hu-
iusq; nostræ funestissimæ cala-
mitatis ueros fontes aperire: ut
si fortè Dei misericordia, tantis
nostris malis finem facere consti-
tuerit, possimus uestro benefi-
cio, uestraq; liberalitate ex hac
oppressionis mole grauissima
respirare. Sin minus: at certè,
causa propius cognita, ab iniquis-
simis aduersariorum criminatio-
nibus apud æquos iudices no-
stram innocentiam uindicemus.
Quo, si nihil aliud, hoc certè
quidem consequemur, ne post-
hac nostra religio, ac ueritatis
Eüangelicæ professio apud eos
qui aduersariæ partis accusatio-
nibus ante hac occupati, rem

B 2

ipsam

P R Æ F A T I O.

ipsam ignorarunt, tam grauium
criminum nomine amplius male
audiat: neue **CHRISTVS IESVS**
Dei filius, cuius nomen profite-
mur, per nostrum latus amplius
configatur: ne nobis deniq; tan-
quam publicæ pacis ac tranqui-
litate hostibus, aqua & igni,
quod unum conantur nostri ad-
uersarij, apud alios Principes ac
populos interdicator. Sed rei to-
tius ueritate perspecta, omnium
malorum fons atq; origo deriue-
tur in eos, qui suis cupiditatibus
incensi, omnia fursum deorsum
uersant, ac deinde homines pro-
bos atq; innocentes, quos per
uim atq; audaciã fortunis euer-
sos uita nequeunt spoliare, eos
apud tuam Maiest. **C A E S A R,**
uestraſq;

uestraſq; Celsitudines, Illustris.
Principes teterrimis calumnijs
opprimere contendunt, ut ita
uos in ſuæ crudelitatis ſocieta-
tem uocent, ueſtraq; opera, uel
ſitim illam ſuam inſatiabilem
noſtro ſanguine expleant, uel
odium, quod in nos acerbiffi-
mum conceperunt, ruina noſtri
quoquo modo ſaturent.

Quod quidem certè minimè
eſſe conſecuturos, ueſtra æqui-
tas, fides, atq; integritas, no-
ſtraq; innocentia nobis pollice-
tur. Quibus rebus confiſi ueſtra
genua amplectimur, ueſtram fi-
dem ac miſericordiam implora-
mus, ueſtram deniq; religio-
nem, iuſtitiam ac ſanctitatem

P R A E F A T I O.

obtestamur. Rogamusq; sup-
plices, ut integra iudicij seuerita-
te, miseram atq; afflictam no-
stram innocentiam, contra sum-
mam aduersariorum potentiam
atque effrenem audaciam, cle-
menter tueri non dedignemini.

Vt autem intelligatis, quo
iure id facere possitis, & simul
ipsa luce clarius perspiciatis, in
quibus totius mali causa reside-
at, rogamus tuam Maiestatem,
inuicte CAESAR; uestrasque
Celsitudines, Principes Illustris,
ut libellum hunc nostrum his
tabellis supplicibus adiunctum,
in quo cunctis hominibus inno-
centiam nostram, historiae toti-
us ueritate pertexta, testatam fa-
cimus,

mus, dato ocio, benignè atq; attentè perlegere uelitis: eaque patientia atq; æquitate animi, qua soletis omnium miserorum atq; innocentum querelas accipere, nostram etiam causam cognoscatis, & nos ex hac tanta calamitate, quo ad eius à uobis fieri poterit, subleuetis: Ita & Deo summo regum Regi ac Iudici uos dignos ministros præbebitis, & nostra studia ad eius gratiam ac misericordiam pro uobis implorandam excitabitis.

B 4

A P O :

APOLOGETICON,
ET VERA
RERVM IN BELGI-
CO GERMANIA NVPER GE-
starum narratio, ex qua dilucidè perspicie-
tur, quibus omnis tumultuum & cala-
mitatum origo & causa ferri
accepta debeat.

ET SIMVL CALVMNIAE, QVL-
BY S ECCLESIAS BELGI-
cas grauant aduersarij per-
spicue diluuntur.

PSAL. XLIII.

Judica me Deus, & discepta litem meam, &
gente non mansueta, & uiro doloso &
improbo eripe me: Quia tu Deus forte-
titudinis mee.

NARRATIO ¹³ HISTORICA.

GITVRIAM PRO Origo Inquis
pe centesimus annus, ex *stionis Hispan*
quo serenissimi Castiliæ *nicæ, & simul*
reges Ferdinandus & *inquisitorum*
Isabella confecto graui *potentiæ in*
illo & diuturno contra *ipsa Hispania.*
Mahumetanos, bello, qui
paulò minus octingentis

annis Hispaniæ regnum occupatum infesta-
rant, eiectione ex omni Hispania hostibus,
ac recuperato Granatæ regno, animum ad
religionem constituendam, & Mahumeti-
cæ Iudaicæque impietatis reliquias extirpan-
das adiecerunt.

Eius rei conficiendæ datum est Do-
minicanæ sectæ monachis negotium, qui
Regum animos atque aures, magna sancti-
tatis ac sapientiæ opinione uarijs artibus
parta, penitus occuparant, & simul eis o-
mnium earum rerum potestas, quæcunque ad
tantam rem uiderentur necessaria, concessa
est. Illi rati se nactos pulcherrimam occasi-
onem autoritatis suæ dignitatisque amplifi-
candæ, Regibus summa atque inflexa seue-
ritate ad eam rem opus esse persuaserunt.
Et quasi religionis cognitio ad ciuilem Ma-
gistratum nequaquam pertineret, sed esset
Monachis, qui se tanquam proprio nomine
Religiosos appellabant, ac sacerdotibus pro-

B 5

pria:

NARRATIO

pria: constituendum esse nouum tribunal Inquisitorum, ad quos non modò eiusmodi causarum cognitio, sed iudicium omne Religionis, qualiscunq; tandem ea esset, cum summa potestate referretur.

Boni Principes, qui unum sibi Christianæ fidei propagandæ scopum quacunq; ratione proposuerant, ijs quos existimabant uitæ integritate ac sanctimonia cæteris omnibus mortalibus præstare, facile fidem adhibuerunt, & simul ijs ipsis qui tantæ rei erant inuectores, omnem eius inquisitoriij muneris pro suo arbitratu potestatem dederunt. Ad eam accessit etiam pontificis Sixti quarti, qui eo tempore Romæ præsidebat, comprobatio. Is enim omni conatu ac studio Monachorum quatuor ordines non ita pridem exortos, non tantum confirmare, sed etiam augere atq; amplificare conabatur. Ad quod suum institutum uidebat Regum Hispanorum studium quàm maxime opportunum esse. Itaq; sua autoritate, quæ quidem si unquam post homines natos, illo certè tempore maxime uigebat, suoq; diplomate nouum hoc tribunal, nouumq; inquisitorum imperium confirmauit, ac ratum habuit. Ita hæc potestas, tum regia, tum pontificia autoritate suffulta, breui mirum in modum coaluit. Et cum nemo homo sit, ad quem religionis recta constitutio non pertineat, facile sibi hoc prætextu in omnes hominum ordines ac dignitates cognitio

gnitionem, ac iudicium uendicarunt. Ea quæ ratione non multo post cœperunt in omnium bona, fortunas, uitam atque conscientiam aperte dominari: donec ex immoderata potestate, superbia atque auaritia atque inde odium illis apud omnes tantum natum est, ut iam nemini amplius tolerabiles esse uiderentur.

Itaque consilio & opera Episcoporum, aliorumque Sacerdotum, qui certè magno in Hispania numero erant, magnaque autoritate, & se Monachorum imperio subiectos esse inique ferebant, factum est, ut Regia autoritate, inquisitoria potestas à Dominicanis ad Clerum transferretur. Et ex episcoporum cæterorumque sacerdotum caterua deligerentur Inquisitionis magistri, qui uterentur quidem illi opera & consilio Dominicanorum, at certè tamen penes se summam Inquisitionis muneris potestatem retinerent. Hi uel quod zelo religionis aliquo flagrarent, uel quod animi impotentiam callidè dissimularent, partim opinione sanctitatis admirabili, partim Principum ac potentum (quibus erant uel amicitia uel necessitudine coniuncti) gratia, & potentia, partim denique prauis, atque occultis artibus, breui tempore nouum hoc suum imperium ad id fastigij euexerunt, ut iam non modo in plebem, dominationem prout esset collu-bitum exercerent, sed omnem totius populi atque ordinum regni libertatem sanctæ Inquisitioni subijcerent: priuilegia, atque immunitate.

NARRATIO

munitates labefactarent: Procerum (quos Grandes solent appellare, sine quorum autoritate nihil olim in Hispania decernebatur) dignitatem imminuerent: in REGEM denique ipsum ac REGII sceptri Maiestatem sibi, Religionis & cultus diuini prætextu, supremum ius uendicarent: nobiles omnes & si qui essent alicuius nominis uiri, quos putabant suis consilijs quoquo modo posse officere, de hæresi delatos, uel crudeliter necarent, uel turpissima ignominia nota, quæ in omni posteritate hæreret, in uictos, omnibus porro sæculis infames atque intestabiles redderent.

Hæc etsi non paucis noua atque intolerabilia uidebantur, tamen propterea quod & aduersus infestissimos nominis Hispani & Christianæ religionis hostes, Mauros inquam & Mahumetanos Iudæosque potissimum essent comparata, & cultus diuini nomine ac sanctitatis opinione plærorumque oculos præstringerent, & denique multis bellis exhausto fisco Regio non mediocriter locupletando (in quem dimidia proscriptorum bonorum pars referebatur) essent accommodata, potentissimorum quorumque ac præsertim Regum ipsorum studijs, autoritate atque imperio, indies magis ac magis confirmabantur: donec Arragonenses (quæ est in Hispania, & ueteri libertatis iure, & generis nobilitate, & regni amplitudine Prouincia inter cæteras facile prima) palam restiterunt. Et
cura

rum supplicii ac modesta intercessione nihil apud Ferdinandum Regem profecissent, etiam vi & armis hanc pestem à suis finibus auertere conati sunt, propterea quod facile animaduertent, libertatem, quam certè summam atq; incredibilem à maioribus acceptam, hæcenus semper integram conseruarant, hac ratione pessum ire, sese suaq; omnia indignissimæ Sacerdotum tyrannidi subiecta fore. Sed nihil tamen profecerunt. Nam post uarios tumultus, magnam cladem ac profusionem sanguinis, huic Inquisitionis iugo, colla inuiti ac reluctantes subiicere, nihilo secius quam cæteri Hispani coacti sunt. Ita, ut qua prouincia nulla erat antehac liberior, eadem uix alia hodie serui-
lior subiectiorq; ulla reperiatur. Cuius exempli terrore ac simul opinione sanctitatis, quam ex hac re gesta magnam sibi Inquisitores compararant, factum est, ut nullo amplius reluctante, Hispaniam uniuersam sibi subiugarint.

Verum enimuero, ut sunt hominum cupiditates natura immensæ atq; insatiabiles, non potuisse hæc libido dominandi, licet uastissimis Hispaniæ regni finibus, diu continere. Sed ad propagandum imperium eodem scilicet illo Religionis Christianæ constituendæ plausibili prætextu, animum adiecerunt, ac uerò etiam totius prope orbis terrarum imperium sibi promiserunt. Nec enim ulla fere regio est, quam breui temporis interuallo, hîdem illis artibus, quibus

Propagatio
imperij Inquisi-
torum Hi-
spaniensium.

NARRATIO

bus Hispaniam domuerant, sibi subijcere non tentarint. Nam & Italiae potissimam partem, & multas Mediterranei maris, atque Oceani insulas, Angliam etiam ipsam (licet non multo tempore) huic Inquisitionis capistro colla subijcere coegerunt. Et ad extremas usque Indias, ac vastissimo Oceani alveo remotas terras, non modo peruagati sunt, sed miseros atque agrestes incolas constituendae Religionis praetextu, omnibus bonis ac facultatibus, ipsis etiam coniugibus, liberis, ac uita denique spoliarunt, & uero etiam omni suppliciorum genere crudeliter excarnificatos contrucidarunt, eoque miseriae & calamitatis adegerunt, ut eorum non pauci mortem sibi ipsis consciscere maluerint, quam in huiusmodi hominum crudellem dominatum peruenire.

Quid? quod non ita pridem omnia sua consilia, omnesque machinationes adhibuerunt, neque quicumque reliquere intactum, quod Germaniam cunctam eodem iugo possent mancipare. Eoque Carolum quintum foelicis memoriae Imperatorem prope inuitum ac diu reluctantem, Pontificum Romanorum autoritate & comminationibus, adegerunt ut optimos quosque ac illustrissimos Principes haberet pro perduellibus, & tanquam iuratis hostibus funestissimum bellum inferret, praetextoque rebellionis uelo, ipsos principes Protestantes inter se armaret: liberas ciuitates in foedissimam Hispani mi-
litis

litis seruitutem redigeret, & amplissimi ac sacri Imperij Maiestatem hominum uilissimorum libidini, & cupiditatibus non ferendis subijceret. Quod nisi iugum saeuissimum partim quidem Principum Germanorum uirtus, ac prudentia excussisset, partim autem ipsius Imperatoris, rem ipsam, uti erat iam perspicientis, æquitas, atque indulgentia sustulisset, poterat eodem loco iampridem cuncta esse Germania, quo nunc est eius illa portio, è qua nos per summam iniquitatem eiecti, afflictæ patriæ & non modo grauissima tyrannide, sed etiam indignissimis calumnijs oppressæ, causam dicere cogimur, Deumq; immortalem & simul omnes homines testari, non aliam esse calamitatis nostræ causam, nisi eam ipsam, quæ propè abfuit ut uniuersam Germaniam depopularetur: cupiditatem nimirum eorum qui iniustum suum imperium Religionis constituendæ prætextu, quocunq; terrarum per fas & nefas conantur propagare.

Eò autem enixius in hanc inferioris Germaniæ partem, quæ Belgium dicitur, illud inuehunt, quod Principum affinitate, ac Regis communis necessitudine, & simul antiquo commerciorum, ac hospitij iure sit illis coniunctior, eoque iampridem se putant Hispaniæ leges, ac instituta, Hispanos mores, ac Hispanicum Inquisitionis iugum, patrijs legibus abrogatis, ac Germaniæ nominis mentione abolita, priuilegijs etiam anti-

quatis,

NARRATIO

quatis, atq; oppressa libertate, suo quodam iure posse inuehere.

Artes & consilia Inquisitorum.

Quum autem pridem senserint, prouinciam non magnam quidem illam, at certe opibus ac potentia magnopere florentem, nec solum munitissimis oppidis & arcibus, sed etiam optimis legibus ac institutis, pulcherrimisq; priuilegijs, prerogatiuis atq; immunitatibus, alijsq; iuribus libertatis contra exterorum dominatum ita septam esse, ut quamdiu Principem habent fauentem, tandiu certe uitam libertatem haud ægrè tutari possint: Varia iam à multis retrò annis consilia non obscure agitarunt, quibus incolas in suspicionem atq; inuidiam, & apud Carolum quintum Imper. & apud eius filium Philippum Regem adducerent, & tum hæreseos, tum rebellionis crimine notatos, in hostium ac perduellium numero habendos esse persuaderent: ut ea ratione prouinciam, quam sibi multis nominibus ducebant esse maximè oportunam, libertatis omni iure spoliatam, suæ dominationi subiungerent.

Aliquando prætexebant nimis esse uarias ac distinctas prouincias, & uerò etiam pro numero prouinciarum nimis diuersas leges, consuetudines atq; instituta: aliquando suis priuilegijs, immunitatibus ac libertatis iure nimium ferocire causabantur: interdum nimias opes ac potentiam Regi suspectam faciebant: interdum exterarum nationum commercia in inuidiam uocabant.

Breuis

Breuiter, nihil intactum relinquebant, quod ad eius animum exacerbandum uideretur posse pertinere.

In primis autem urgebant ordinum in Comitijs usitatam omnibus sæculis libertatem. Regiam potentiam plurimum imminuere; propterea quod & antiquissimo more maiorum ita esset comparatum, & ipsis etiam Principum stipulationibus ac pactis iurando confirmatis sancitum, nihil eos decernere agere uel quod uel populi libertati uel legum auctoritati fraudi esse posset, sine uoluntate atq; assensione ordinum totius prouinciæ. Itaq; pluris eos ordinum decreta, quam rescripta Principum facere: Regem non pro Rege, sed pro Duce aliquo uulgari & Comite, aut certe pro iuris ac legum custode habere, qui non ex imperio sed ex legum præscripto atq; ordinum sanctionibus rempublicam administraret. Adhæc, non secus, quam in liberrimis rebus publicis magistratus, & uerò etiam tribunos plebis cum summa intercedendi potestate ex se creare: exteros à reipublicæ functione: Ecclesiasticos à iurisdictionis potestate, legibus atq; institutis municipalib. arceri: ac proinde uel intimis ac fidissimis Principum clientibus eunctæ administrationis uiam præcludi.

Hæc atq; alia eiusmodi, superioribus temporibus non rarò dedisse occasionem plebi, ut suorum Principum imperium superbe respuerint; ipsiq; etiam Dominis ac

C

Prin

NARRATIO

Principibus legē tulerint; & uerò si qui contra morem atq; ordinum uoluntatem quicq; tentauissent, eos nonnuncq; mulctis, nonnuncq; uinculis, ac etiam imperij abrogatione castigauerint. Ea certè Principibus nequaquam esse ferenda dictitabant. Itaq; tum ab Imperatore Carolo, tum ab eius filio Philippo, maximo studio diu contenderent, ut uniuersa ea prouincia in unum redacta corpus, uniq; legum ac iudiciorum formæ subiecta, in regni nomen ac titulum erigeretur: & antiquata magistratus popularis ac legum potestate, non aliter quàm bello parua Siciliae ac Neapolis regna, nouis legibus pro arbitrio administraretur. Quod cum à se frustra laborari animaduertent, propterea quod acerrimè reclamarent ciuitatum omnium ordines, & ipse fortasse etiam Imperator eorum sinistros conatus ac malam fidem persentisceret: eare in commodiorem opportunitatem reiecta, hoc certè quidem impertunis suis calumnijs abstulerunt, ut post nulla ratione generatim ex omnibus prouincijs solennia Comitia, prout more maiorum erat usitatum, fieri amplius pateretur, ut etiam Ecclesiastici ordinis homines, quicq; non modò iure Diuino, Ciuili, atq; Canonico, sed etiam ueteri prouinciæ more, ac multis Ducum Burgundiæ sanctionibus à iudiciorum, ac reipublicæ functione arcebantur, rerum gubernaculis præficeret.

Et deniq; ut faciliorem ad illum, quem sibi proponebant dominatum, uiam sternerent,

Id testatur ipsa Hispanorum historia, quam ab Alfonso Vloa editam, Germanica lingua Dillingæ euulgarunt: fatentur enim hoc eorum fuisse institutum ut uniuersam prouinciam in Siciliæ ac Neapolis in formam Regni reducerent.

rent, religionis constituendæ prætextu arre-
 pto, eam edictorum acerbiter aduersus
 eos qui Euangelicam doctrinam profiteren-
 tur, extorserunt, quam nulla unquam regio,
 nulla ciuitas, nullum municipium uidit. Pla-
 nè enim ei persuaserant, quemadmodum eti-
 am disertis edicti uerbis continetur (1) Lute-
 rum cuius doctrinam sequerentur, Pelagia-
 nismum profiteri, sanctos omnes Patres ac
 Ecclesiæ doctores uilipendere, Magistratum
 omnem abolere: Ciuilem gubernationem
 ordinemq; euertere: Populum ad arma con-
 citare: ad cædes, furta, uastationes, atq; in-
 cendia instituere, ac deniq; licentiam cuiq;
 quo quisq; modo uelit, uiuendi dare.

Ad eam rem præclaram illis operam
 præstitit Petrus à Soto Hispanus, qui erat
 illi à confessionibus, ac inter Inquisitionis
 Hispanicæ magistros non ultimum locum
 tenebat. Qua persuasione Caroli Impera-
 toris animum alioqui natura placidum ac
 lenem, ad decernenda & (2) nulla adhibita
 ordinum assensione, promulganda, ac iden-
 tidem renouanda edicta sæuissima, quæq;
 sanguine potius quàm atramento uideren-
 tur

Occasio & ra-
 tio Inquisitio-
 nis & edicto-
 rum in Bel-
 gio decernen-
 dorum.

(1)

Hæc sunt ipsa
 edicti uerba
 dati Vuorma-
 ciæ 8. die Maij
 anno 1521.

(2)

Ordinum assen-
 sionem non
 fuisse adhibi-
 tam, patet ex
 ipse dictorū

C 2

singulorum uerbis, quibus apertè præscribitur omnibus pro-
 uinciarum ordinibus, Præfectis ac Magistratibus, etiam gra-
 uissimis pœnis propositis, ea edicta rata habere, atq; executioni
 diligenter mandare, & simul declaratur, in Pontificis Romani
 gratiam, ex solo edicentis arbitrio esse facta,

NARRATIO

cur exarata, facile impulerunt: non quidem quod ea uellet ad unguem obseruari, sed quod speraret in usitatae seueritatis terrore, populi animos à studio Religionis, quam penitus impiam existimabat, posse reuocari.

(3)
Ea declaratio
facta, signa-
taq; est anno
1550. Men-
se Sept.

Cuius sanè spei, ac uoluntatis non obscurum indicium dedit in ea, quam post edidit (3) declaratione edictorum, qua statuebatur, quibus in rebus possent Magistratus immoderatam edictorum seueritatem paululum remittere. Ea tamen declaratio arte ac dolo magistrorum Inquisitionis suppressa est, effectumq; non modò, ut ad edictorum strictam obseruationem, sed etiam ad Inquisitionem Hispanicæ iux absimilem perueniretur, quò functionis illius, ac muneris quod à Pontificibus pridem impertrant administrationem obire possent.

Itaq; cum iam anno 1550. Hispaniæ Rex in Belgio inauguraretur, magnis atq; importunis sollicitationibus edictum de Inquisitione impetrarunt, qua suis hominibus, tantam in ciues atq; incolas totius prouinciæ potestatem arrogarunt, quanta ad opprimendam paulatim ueterem libertatem, atq; omnia priuilegia abroganda opus esse arbitrabantur. Sed conatum hunc primum quidem Brabantiae senatus, atq; ordines sollicita ac seria intercessione, deinde uerò serenissima Hungariæ Regina, felicitis memoriæ MARIA, summa pietate, singulari fide,

de, atq; incredibili prudentia repressit. Nam & tum quidem ad Carolum Imperatorem qui erat Augustæ in comitijs, profecta est, atq; impetrauit ut edicti acerbitas paulum mitigaretur, & Inquisitionis nomen, atq; institutum omitteretur, & postea etiam sæpe se Inquisitorum ac Theologorum fraudibus, atq; audaciæ fortiter obiecit: Ita, ut datis in Hispaniam literis ab illis apud Imperatorem de hæresi fuerit accusata. Semper autem id unice laborauit, ut Imperatoris Caroli animum ac beneuolentiam Belgij populis conciliaret, omnemq; inuidiam qua grauabantur ab aduersarijs, quoad posset, auerteret. Qua sanè lenitate, atq; prudentia subditorum animos uicissim erga suum Principem ita arctè deuinxit, ut nullum sibi onus illius causa putarent esse recusandum, ut eius gratiam ac uoluntatem etiam libertatis iuri, quod eis ex lege & instituto maiorum dabatur, in multis rebus non grauatè anteponerent, ut in omnibus indictionibus, collectis ac tributis imperatis ita se dicto audientes præberent, ut nihil potuerint Principes desiderare, quod non ab eis fuerit summa cum animorum ac uoluntatum promptitudine representatum, usq; eò quidem, ut iam toto propè decennio bellum & graue & uarium, ac periculosum cum Galliæ Regibus potentissimis gestum alacres sustinuerint, maximamq; sumptuum partem, quæ certè quadrages millenorum florenorum millium summam excessisse,

C 3

publi

NARRATIO

publicis expensi tabulis probari potest, liberaliter erogarint : neq; unquam uel tenuem rebellionis suspicionem dederint.

Anno 1555
1. Decemb.

Tametsi interea nihil ominus illi Inquisitionis architecti, regnante quidem Carolo, prætextu superiorum edictorum ; auspicante uerò regnum Philippo, obtentu noui mandati quod Regium nomen præ se ferret, obliquis artibus, & falsa persuasione impetrati, in compluribus Belgij partibus, & maxime in Flandria occidua Hannonia, Artesia, agro Tornacensi, Insulensi, ac nonnullis Hollandiæ locis, per uim & tyrannidem aperte grassarentur, plebemq; uarijs ac miseris modis degluberent, atq; excarnificarent. A quo ne post quidem, cum detecta fraude, mandatum illud dolo extortum, nouo diplomate Regio reuocatum esset, abstinerunt. Habebant enim suos in aula, qui assidui apud Regem eorum crudelitati & auaritiæ Religionis uelum obtenderent.

Anno 1556
17. Ianua.

Tandem autem cum bello Gallico iam confecto, ac Rege in Hispaniam profectio-
nem parante, eius subditi propter singularem obseruantiam, omniumq; officiorum admirabilem promptitudinem, ac fidelitatem præstitam, nonnullam leuationem tum ab alijs oneribus, tum certe uel maxime à non ferendo illo Inquisitionis iugo, suo quodam iure uiderentur posse sperare : tantum certe absuit ut de superiore erga eos acerbitate
quic

quicquam remissum fuerit, ut contra etiam quasi pace, rebusque non alium in finem constitutis, quam ad expilandas miserorum hominum fortunas, excruciantasque conscientias, multo etiam quam antè sæuitum sit acrius. Tum enim uel maximè usitatis illis suis technis ac Religionis constituendæ simulata specie apud Regem, Inquisitores noua diplomata ad omnes ciuitatum præfectos impetrarunt, quibus iam apertè superiorum edictorum acerbitas non modo confirmaretur, uerùm etiam contra antiqua libertatis iura ac priuilegia multis rebus imperatis, augetur. Illis armati Inquisitores post Regis discessum miseram & iam propè exhaustam plebem reliquis fortunis omnibus exspoliarunt, ciuitates ac municipia priuilegijs fraudarunt: ciues optimos bonis exutos, carcere, uinculis, equuleo, ferro, cruce, flamma, defossionibus, mersionibus, indicta causa, & non rarò etiam intempesta nocte contra usitatam iudiciorum formam crudeliter necarunt.

Et, ut nihil sibi deesset, quo minus apertè possent contra ius libertatis ac prouinciæ totius priuilegia, suam illam sanctam Inquisitionem apertè inuehere, & simul exteris hominibus atq; adeo Sacerdotibus atq; Ecclesiasticis, contra omnes superiorum Principum constitutiones atq; edicta, & iurata à Rege pacta, summum imperium tribuere, sibi non modò iuris dicendi potestatem, sed etiam in omnia bona ac fortunas atq; ad

Pater ex literis ac diplomatibus ad ciuitates missis anno 1559. mense Aug.

Nouorum Episcoporum institutio.

C ↑

eo in

NARRATIO

(1)
 Paulò ante dis-
 cēsum regium
 Autoribus
 Granuellano,
 & Viglio, ac
 præterea tri-
 bus aut quatu-
 or alijs con-
 scijs. 1. Ut epis-
 copi Leodien-
 sis, Monasteri-
 ensis, Camera-
 censis & Tra-
 iectensis. 2. ut
 Granuellanum
 Viglium, Can-
 cellarium Ni-
 gri, 3. Hæc pu-
 blico totius
 prouinciæ te-
 stimonio, pu-
 blicisq; episco-
 porum tum ha-
 bitis concioni-
 bus, tum rebus
 gestis probari
 possunt.

eo in coniuges & liberos, in uitam deniq; ipsam ius uendicare, Magistratum omnem potestatem subijcere, eamq; deinde quibus uellent, quasi sub hasta palam uendere: nouo astu ueterem Inquisitionis telam iam pridem animo contextam, necdum tamen absolutam, orditi sunt.

Etenim (1) submotis à Rege proceribus & consiliarijs, nouorum episcoporum, qui fidei Inquisitores agerent, institutione, ad religionis Catholicæ conseruationem omnino opus esse persuaserunt. Datum est itaq; negotium Soppio Louaniensi Theologo. Is Romam profectus magna sedulitate rem breui confecit ex sententia: Prouincias prout habebat à Granuellano in mandatis repartitus est, in quo (1) ne sacri quidem Imperij Principum ius ac iurisdictionem intactam reliquit, nedum ut cæterorum præfulum ac Principum rationem sibi habendam putaret. Episcopos nominauit nonnullos homines per omnem uitam (2) in rerum publicarum administratione uersatos, nonnullos (3) tum insigni incitiam tum uitæ impuritate, ac flagitijs cum primis nobiles. Granuellano, Mechliniensem archiepiscopatum una cum opulentissima totius Belgij Abbacia Afflegemensis, id est, summum rerum imperium: Viglio, Gandauensem: sibi Buscoducensem episcopatum adiunctis opulentissimis abbatijs, quæ essent publicæ seruitutis & calamitatis auctoramenta, decreuit. Cæteris

Cæteris prout ferebat eorum institutum re-
partitus est: singulis (4) collationem nouem
præbendarum in Ecclesia sua cathedrali im-
petrauit, ut quibus illæ consignatæ essent,
Episcopo ad Inquisitionis munus in sua dice-
cesi præsto esse cogerentur, & uerò etiam
duo ex illis Inquisitorum munus ac functio-
nem gererent: cæteri honorum proscrip-
torum sectores essent, ipsiq; cogerentur Magi-
stratus omnem operam, ac manum auxilia-
rem præbere. Ad eos episcopatus possent
quiuis exteri adhiberi, quo scilicet prætextu,
Hispanis ipsis huius Inquisitionis magistris
ac dictatoribus cuncta prouincia nullo ne-
gotio & breui tempore subijceretur.

(4)
Patet ex decre-
to Cardinalis
um Romæ ea
de re iussu pon-
tificis facto.

Hoc episcoporum nouum institutum
contra omnem populi libertatem (1) contra
ciuitatum iura, prouinciæ iurata à Rege pri-
uilegia, pacta, & stipulationes, contra omnes
maiorum ritus & consuetudines, legum san-
ctiones, ueterum abbatiarum foundationes,
episcopatum iurisdictiones, municipiorum
immunitates, Granuellanus homo exterus,

C 5

nouus

ab omni iudiciorum functione, ac iurisdictionis potestate
excludunt, omnes etiam exteros à magistratibus capeßen-
dis omniq; iurisdictione arcent episcopatum atq; abbatias
rum diuisiones, ac iura illibata fore sanciant. Iuris dicendi
consuetam formam in sempiternum ratam faciunt. Prin-
cipibus quicquam in his rebus immutandi nisi assentientibus
ordinibus potestatem adimunt.

(1)
Omnia enim
Brabantie ac
cæterarum pro-
uinciarum iura
& priuile-
gia, quosuis
ecclesiasticos

NARRATIO

nouus atq; obscuro genere natus, cum suis Inquisitionis Hispanicæ mancipijs, Belgijs prouincijs per uim obtrudit, ciuitates ac magistratus uarijs tum pollicitationibus, tum comminationibus in suam sententiam trahere conatur, nonnullis etiam inuitis, episcopos curat dari: cæteræ ciuitates magno numero apertè resistunt, eamq; rerum inno- uationem tam apertè contra omnia uetusta- tis iura, ac priuilegia pugnantem minimè ferendam censent. Pleraq; etiam abbatia, ac præsertim in Brabantia, propterea quod abbatibus de mortuis nemo sufficeretur, in- tercedunt, & grauitè apud alios præfules cæterosq; Brabantia ordines, de tam insi- gni iniuria conqueruntur. Et cum id fru- stra fieret, propterea quod magna ui obnite- retur Granuellani potentia, adiunctis ipsis ordinibus libellum supplicem de huius insti- tuti abrogatione Gubernatrici exhibent, ue- rum ea negat rem in sua esse potestate, & ad Regem rençit. Itaq; mox legatos in Hispa- niam ad Regem mittunt, ac supplices ro- gant, ut ne contra uetera priuilegia, ac ius à maioribus traditum, eorum conditionem in- nouet: sed aperta (1) subscriptione repulsam patiuntur. Paulò post, Brabantia ordines apud Gubernatricem denuò urgent, in iudi- cio audiri & Ius sibi reddi obnixè postulant: sed frustra. (2) Illa enim respondet ad se mi- nimè pertinere. Antuerpianus magistratus (3) uarijs libellis ac postulationibus eiusmodi inno- uationem abrogandam contendit: Episco-

(1)

1562. 27.

Februar.

(2)

1562. 5.

Maij.

(3)

Libello exhibi-
to & subscrip-
tione facta 23.

Ianu, 1562.

item 18. Mar.

1562. item 23.

Martij 1562.

(4)

Episcopos aperte recusat, & uerò etiam
(4) legatos in Hispaniam ad Regem mittit.
U post longam sollicitationem tandem à Re-
ge (5) uindicias ad libertatem à nouo Episco-
porum iugo impetrarunt.

1562. mense
Iunio. ij uaria
os libellos exa
hibuerunt.

(5)

Interea uerò temporis nunquam desijt
Granuellanus obliquis, nec tamen obscuris,
artibus cunctam reipublicæ administratio-
nem ad se trahere: Gubernatricem Parmen-
sem, utpote rerum Belgicarum non satis gna-
ram, ab administratione rerum obliq̃

20. Decem.

1562. & 9.

August. 1563.

(6)

submouere: Magistratus (7) in singulis ciui-
tatibus pro suo arbitrio instituere: summum
(8) senatum à Rege non ita pridem institu-
tum, qui Consilium aulicum dicebatur, con-
stabatq̃ ex primarijs prouinciæ rectoribus

Patet ex ipsius
Gubernatricis
testimonio in
Procerum sen
natu reddito.

(7)

(quem falsis persuasionibus paulò ante apud
Regem nonnihil labefactarat, & senatui
Hispanico seu uiatorio subiecerat) iam aper-
tè dissoluere ac disturbare: Eius omnia de-
creta rescindere: & unus pro arbitrio, quæ-
cunq̃ uidebantur statuere: Hispanicam ra-
tionem officiorum, beneficiorumq̃ tum ciui-
lium, tum ecclesiasticorum repartendorum
per nouam indultorum (ut uocant) formam
inuehere: Eaq̃ palam ad suam libidinem
abuti: Indultorum potestatem sibi uendica-
re: Viglio tamen non nullam partem con-
cedere: Hac ratione uacantium munerum
ac beneficiorum erogationem interdum in
longum tempus trahere, Interdum primo
quoq̃ die quasi sub hasta & auctione, ac non
nunquam

Publico exem
plo testatū est.

(8)

Granuellani
studia.
Nemo est in
Belgio qui hæc
non uiderit.

Patet ex pro
cerum datis
ad Regem que
rimonijs.

Granuellani
studia.

Nemo est in
Belgio qui hæc
non uiderit.

nunquam

NARRATIO

nunquam etiam iteratò uendere: mercedem una cum suis Proxenetis ac Sectoribus palam repartiri. Sese pro archiepiscopo Mechliniensi ac Metropolitano non modò totius Brabantia, uerum etiam uniuersæ prouinciæ Belgicæ gerere: & accepto à pontifice galero cardinalitio, Principes omnes præ se spernere: Ciuitatibus acerbè minari, siquæ Episcopis autoramentum inire recusarent: Palam iactare, Regem nisi copijs Hispanicis ac ui externa non posse dignitatem atq; imperium in Belgio tueri: Omnino necesse esse eum à pontifice iurisiurandi sacramento, quo se ad priuilegia subditorum suorum, stipulatione facta obstrinxerit, liberari, atq; ita ditionem illam suam hæreditariam in prouinciam redigere, & quasi manu ac bello partam, ac non auito patrimonio ad se deuolutam, ex libera seruum mancipemq; efficere, ac demum nouas leges, ac nouam iuris formam tanquam bello uictis imponere. Ad eam rem inprimis necesse esse quatuor aut quinque primarijs hominibus gladio ceruicem feriri, in quorum nempe autoritate ac uigilantia, putabat populi salutem ac libertatis omnem spem conuiescere. In summa, ipse se iam aperte spre-
Hæc eius uox à multis audita est, & ad proceres per lata, & etiam legati regij literis confirmata.

tis omnibus rectoribus ac principibus & uerò etiam spreta Parmensi Gubernatrice, pro rege ac pontifice gerere, & ad inducendos in episcopatum possessionem, ac Inquisitoriij muneris functionem, suos clientes, uim apertam moliri.

Huic

Huic tantæ & tam manifestæ audacitæ putarunt certè prouinciæ Proceres omnino esse intercedendum, propterea quod facile perspicerent, nisi aliqua ratione coerceretur, haud posse uel patientissimam ac Regis amantissimam plebem in officio diutius retineri. Neque quicquam tamen, uel ui, uel mala arte tentarunt: tantum supplicii deprecatione apud regem ipsum intercesserunt, eiusque Maiestati planum fecerunt, in tanta iudiciorum acerbitate, in tanta bonorum ciuium oppressione, rerumque omnium corruptela, ullam ipem uix amplius superesse, ut in ueteri officio, atque obedientia, populus retineatur: sed procul dubio cladem aliquam, ac perniciem totius prouinciæ, nisi maturè provideatur, certam instare. Ad eam rem delegatus est Baro à Montigni, ex ordine aurei uelleris. Sed re infecta paulò post redijt, propterea quod in Hispania non minus ex Inquisitorum autoritate, quam in Belgio ex Cardinalis uoluntate omnia gererentur.

1562. mense
August.

Interea autem temporis, dum libertas Religionis in Gallia constituitur, publicæque fidei promulgatur, finitimæ Gallis urbes Belgij, eam ipsam Euangelicam religionem, quam propè totos quadraginta annos intra priuatos parietes retinuerant, iam palàm atque apertè publicis concionibus profiteri

NARRATIO

profiteri incipiunt, partim quod uiderent non posse se aliter à calumnijs, quæ priuatis illis ac clandestinis conuentibus uulgo impingebantur, liberari, partim quod cernerent populi multitudinem, quæ illam religionem amplexa esset, haud amplius posse priuatis tectis occultari, ac propterea necesse esse, uel urbes nudari ciuibus, eosq; apud Gallos ueteres hostes confugere, uel omnino plebis studio, in cæteris omnibus, rebus alioqui obsequentissimæ, hac certè in parte non nihil obsequi. Mox tamen per summam Inquisitionis ac suppliciorum acerbicatem paululum repressi sunt, nec tamen penitus oppressi. Quò autem apertius suum studium declarabant, eò uehementius Granuellanus suum illum nouum episcoporum foetum enitebatur, & uerò Antuerpianos regis beneficio, quo libertatem ac uindicias ab ea seruitute obtinuerant, conabatur etiam contra Procerum sententiam priuare. Ita ut res ad grauem aliquam seditionem posse spectare uideretur. Quamobrem denuò Legatus ad Regem mittitur ex Gubernatricis & Procerum consilio Armenterus Hispanus, qui planum faciat, diutius neq; posse populum in officio contineri, neq; uelle Proceres in Reipublicæ administratione locum posthac tueri, nisi Rex illam Cardinalis effrenem audaciam cohibeat: eius inusitatam crudelitatem, ac nouitatis institutum reprimat: suam deniq; liberalitatem ac beneficium Antuerpianis concessum reipsa confirmet.

Quod

Quod certè ita Regi probatum fuit, ut Granuellani se aduersus Granuellanum grauius esse com discessus. motum declararet, eumq; confestim omni functione priuatum reuocaret ex Belgio. Ex Anno. 1564. cuius profectioe uisa est inferioris Germaniæ cuncta prouincia quasi afflata amœniori aura nonnihil respirare: donec iterum Præsules illi Hispanici, Regi aurem uellicant, coguntq; pro suo arbitrio iterum Inquisitionis iugum Belgicarum prouinciarum rectoribus imperare: Episcopos iterum decernere. Edictorum acerbitatem pristinam ac præterea concilij Tridentini obseruationem iterum urgere: Ad eam rem eorum administri Cardinalitij, quos in Belgio sui studiosissimos cum summa potestate reliquerat Granuellanus, omnem operam nauant: ac simul pro ea Reipublicæ constitutione quam abiens reliquerat, facilè rerum omnium potestatem & cunctam Reipublicæ administrationem ad se trahunt: Tres consiliariorum curias pro suo arbitrio regunt: Proceres omni autoritate spoliant: Deniq; pro sua libidine omnia nihilò secius quàm præfente etiam & regente Granuellano constituunt: Inquisitionis atq; Episcoporum negotium nihilominus quam ante urgent. In eos qui Euangelicam religionem profiterentur, omne genus crudelitatis exercent: eosq; cruce, ferro, flamma nituntur extirpare. Ita ut Antuerpiæ, quæ est sacri Imperij Marchionatus, præter alios infinitos quos partim interdium, partim noctu trucidarunt,

HISTORICA.

cidarunt, eodem illo tempore quempiam medio foro ad palum reuinctum, & iam submissa lenta flamma semiustulatum (propterea quod animaduertebant & immanem supplicij atrocitatem, & uiri omnibus notissimi probitatem ad misericordiam populum commouisse) etiam pugione in pectus defosso necarint. Aliumque quem cum eo simul prahenderant, cum ab Illustriss. Principe Electore Palatino, serio atque obnixissime reposceretur (quod esset ei iam pridem addictus, & scholæ moderatorem Heidelbergæ ageret) longo ac retro carceris squalore & simul grauiissimo morbo propè confectum, uix tandem inuiti dimiserint. Nam in cæteris ciuitatibus, in quibus sibi uel plus iuris esse, uel minus periculi arbitrabantur, quæ quantaque commiserint, quid attinet percensere? Cum Cameraci, quæ antiquissimo atque indubitato iure ciuitas est Imperij, eiusque legibus & sanctionibus sine controuersia paret, probum atque honestum ciuem, propterea quod magistratui, nomine mille, ad minimum, ciuium (à quibus sortitò hoc ei muneris erat impositum) libellum supplicem obtulerat, cum postulatione ut liberè ac bona cum pace magistratus, confessionem Augustanam, quam se sequi profitebatur, possent retinere, mox uix interiecto quatuor horarum interuallo, frustra ad Imperij Cameram prouocantem, capite truncarint: aliaque eiusmodi infinita, contra omnem iuris ordinem atque æquitatem palam

HISTORICA.

Iam commiserint. Ex quibus sani omnes
grauem aliquam populi seditionem, atq; ex-
tremam totius prouinciæ cladem, nisi ma-
ture prouideretur, orituram summopere
metuebant. Ita ut & Gubernatricis & Pro-
cerum nomine tandem Egmondanus ad
Regem missus fuerit cum mandatis, qui im-
pendentem Reipublicæ extremam calami-
tatem, nisi paucorum hominum audaciæ ob-
uiam iretur, edictorum acerbitas paulum
leniretur, tollereturq; Inquisitio, renunciarer.
Ei Rex benigne responderet: omnia Belgicæ
prouinciæ causa pollicetur: daturumq; ope-
ram promittit, ut breui legitime, atq; ex sen-
tentia, omnia constituentur: simulq; dat ne-
gotium, ut ipsi inter se in Belgio prouideant,
& formulam aliquam præscribant, qua
possit salua religione Catholica, tantis in-
commodis ac periculis iri obuiam. Quod
præscriperint, id se sequuturum pollicetur.
Ad quam rem reuersio in Belgium Egmon-
dano, conuentus institutus est trium episco-
porum, trium theologorum, trium iuris ca-
nonici, ac totidem iuris ciuilibus peritorum,
quibus formulæ concipiendæ negotium da-
tum est.

Paulò tamen post cum indies non mo-
dò Inquisitorum ac præfulum Hispaniensi-
um importunitate, & Granuellani literis,
uerum etiam comminatione pontificij legati
incitaretur, proposita non modò excommu-
nicatione, uerum etiam æterna damnatione,
nisi quauis ratione, uel cum manifesta totius

D

Belgij

Anno. 1565.

NARRATIO

Regis decretum ex quo tumultus Belgici emanarunt.

Anno 1565.
mense Decemb.

Belgii inter necione, Inquisitionem introduceret, & uel minutissimas nouæ religionis reliquias extirparet: statim quasi mutata uoluntate, formulam illam moderationis in Belgio conceptam (propterea quod, etsi grauissima quæque in Euangelicos statueret, & à superiori edictorum atq; Inquisitionis acerbitate quam proximè abesset, tamen in paucis quibusdam lenior uidebatur) prorsus repudiat: Datiscq; literis ad extremum mandat, ut omnino Inquisitio per totum Belgium decernatur: Inquisitoribus in singulis prouincijs ex supremo senatu adiungantur consiliarij, quorum sedulitate & industria in exequendo suo munere adiuuentur: Edicta pristina ad unguem obseruentur: Episcopi in omnibus ciuitatibus inaugurentur: concilij Tridentini decreta passim edicantur: nihil deniq; ad eos omnes qui religionem Euangelicam profiteantur, eradicandos prætermittatur. Et simul grauerius Iudices ac Præfectos prouinciarum incusat, quod edicta patris ac sua non fuerint seuerius exequuti, eorumq; negligentia ac remissioni omnium hæreseôn causam attribuit.

His literis contra omnium expectationem acceptis, & ad singulos prouinciarum præfectos missis, euulgataq; Regis suprema uoluntate, magna omnes cœpit moestitia, magna animorum perturbatio, magna deniq; trepidatio. Ipsi Brabantia ordines obtulere libellum Gubernatrici, quo declarabant

Bant omninò id in ea prouincia fieri neq; posse neq; debere. Etsi nullū responsum, nisi ualde ambiguum, & quidem longo interiecto interuallo, abstulerunt. Idem factum est à Flandris, Namurcensibus, Geldris cæterisq; finitimis populis & quidem etiam ab ipsis Ecclesiasticis atq; Abbatibus. Breuiter ea erat publica omnium consternatio, ut sine discrimine omnes omnium ordinum homines sibi uehementer metuerent. Videbant enim sibi nihil posthac spei in sua innocentia residere: neminem fore ab improborum hominum audacia & calumnijs liberum: propterea quod hoc modo cuius potestas dabatur in optimi cuiusq; ædes, cubile atq; arculas, uetitos libellos (quorum erat multitudo innumerabilis) conijcere, atq; ita de hæresi suspectos reddere, Videbant etiam alioqui neminem ab edictorum acerbitate immunem esse posse, quod ea non ipsos modo fontes, sed fontium omnium amicos, uicinos, propinquos ac necessarios, nisi se uellent suorum necessariorum proditores accuatoresq; præbere, grauissimis mortis pœnis inuoluerent. Videbant deniq; uel ipsis resipiscentibus, atq; ab incepto resilientibus omnem ueniæ spem præcisam esse eoque pro magno beneficio non modò ignominiam, ac lethalem conscientiæ plagam, sed etiam capitis supplicium reportare. Quod sanè nec ipsa Hispanicæ Inquisitionis acerbitas unquam tulit. Deniq; ita secum reputabant, si qui, quo tempore nulla gratia, nul-

NARRATIO

Itaque potentia munus suum Inquisitorium
agere exequi potuerant, nihil tamen ad sum-
mam crudelitatem atque auaritiam reliqui
sibi fecerant, iam Regis aperta atque inflexa
uoluntate, edictorum publicorum autorita-
te, consiliariorum ope atque industria, episco-
porum noua accessione, concilij Tridentini
splendido nomine, Magistratum poten-
tia, licitorum ac militum ui & armis in obe-
unda sua functione posthac muniantur, ne-
mini profecto homini libero fore tolerabi-
les. Itaque omnes in extremo metu erant.
Neque quisquam nisi forte ex ipso sectorum
aut praedonum numero, tantam calamita-
tem putabat se a suis fortunis, coniugibus,
liberis, familia, ab ipso denique suo capite
posse auertere. Et si qui essent, qui sibi uel
propter gratiam, uel propter potentiam ab
hac parte nihil metuerent: (qui erant certe
perpauci) non tamen ipsi facile uidebant, eius-
modi acerbitatem sine seditione, ac tumultu
populari minime posse consistere. Ex quo
profecto nihilo leuius sibi suisque fortunis,
quam caeteri damnum metuebant.

In hac tanta omnium consternatione
ac publica totius prouinciae maestitia, cum
ex opulentioribus mercatores complurimi,
qui suam maxime rem agi uidebant, suosque
iugulos uel potius arculas, ac scrinia per iu-
gulos peti, discessionem pararent: factum
est, ut nonnulli ex nobilitate tum publico
omnium, tum suo etiam priuato periculo
commo-

commoti, præsertim quod & ad eos querelæ uulgi maximè referrentur, & quodcumq; ex seditione periculum ortum esset, id ad eos propter domicilia quæ plærîq; in agris habebant prædæ omnium ac latrocinij expofita, maximè pertineret: putarunt coniunctis animis ipsam Gubernatricem coram esse adeundam, planumq; faciendum, quanta clades ac pernicies Regi, regijs subiectis, ciuitatibus, populis, ac toti prouinciæ instaret, nisi huic regio edicto maturè intercederetur.

Itaq; cum inter se societatis ad hanc rem fœdus inijissent, promississentq; se omnem daturus operã ut seruata quam Regi debebant fide, & Inquisitio instituta tolleretur, & edictorum leniretur acerbitas, conuenerunt Bruxellam nonis Aprilis, propè trecenti nobiles, inq; libellum supplicem duce Brederodio, Gubernatrici exhibuerunt: quo certè nullam uel sibi uel populo libertatem postularunt, nullam religionis innouationem poposcerunt, nihil deniq; regie Maiestati ex sua autoritate præscripserunt. Tantum breuiter commemoratis grauissimis quæ pro foribus instabant incommodis, atq; periculis, supplices rogarunt, ut Inquisitorum munus quod esset manifestè contra Regis dignitatem ac patriæ salutem, abrogaretur: Edictaq; alia de religione ex Regis & ordinum totius prouinciæ arbitratu decernerentur, quibus esset omnibus Belgij incolis quacumq; essent conditione, post hac

D 5

uiuens

Anno 1566.
Nobilium
conuentus
& libellus
supplex.

NARRATIO

uiuendum. Interea tam diu ab edictorum executione supersederetur, donec ordines regionis pro more maiorum ac omnium bene constitutorum populorum consuetudine ad eam rem ex Regis sententia decernendam conuenirent, simul cum aperta protestatione, si quid ex eorum postulationis neglectu respublica detrimenti caperet, sese nullo iure eius nomine posse incusari, ut qui hoc suo iudicio essent officio abunde functi.

Hanc nobilitatis petitionem ita æquam & iustam censuere, non modo proceres omnes, sed ipsa Gubernatrix, senatus omnis, atq; omnis deniq; populus, ut frequentibus omnium principum ac consiliariorum sententijs, Gubernatrix polliceretur sese quod peterent, quoad in sua esset potestate facturam, missuramq; ad Regem legatos in Hispaniam, qui totam rem proponerent, daturumq; operam ut postulata consequerentur. Simulq; ad eam rem legati decreti sunt: Barro Montigniacus, & Marchio Bergensis. Interea fore uacationem ab edictorum acerbitate atq; Inquisitionis carnificina sanctè, & quidem promulgatis ad eam rem rescriptis, pollicebatur. Ita ut repente pro omnium summa mœstitia incredibilis coorta sit alacritas: omnesq; bene sperare cœperint, & uero non solum ij, qui patria excedere cogitarant, eam cogitationem abiecerint, sed non pauci qui pridem ante excesserant, de reuersione cogitarint.

His

His rebus grauius commoti Cardina-
litij, atq; Inquisitionis Hispanicæ administri,
cæteraq; episcoporum ac sectorum turba
qui iam optimi cuiusq; atq; opulentissimi
bona sanguinemq; spe certa deuorant, ua-
ria cœperunt agitare consilia, quibus tan-
tam prædam, & tam opima spolia, è fauci-
bus erepta possent recuperare.

Nobilium itaq; factum grauibus calu-
mnijs apud Gubernatricem accusant: rem ad
manifestam seditionem spectare conten-
dunt. Nihil aliud agere eos, quàm ut tumul-
tu populari concitato in fortunas opulenti-
orum inuadant, & alienorum bonorum
præda per dolum conquisita, sua nomina,
nouis confectis tabulis dissoluant: Immo ue-
rò & sacrificarum omnium cædes, templo-
rumq; & urbium uastationes moliri aliq;
multa eiusmodi comminiscuntur, quæ tanto
artificio non pessimæ mulieris animo infi-
gunt, ut relicta Bruxella, antiquissima Du-
cum Brabantia sede, non semel statuerit, in
urbem aliquam munitam confugere. Quod
certè quidem perfecisset, nisi procerum per-
suasione, quibus erant propius cognita, to-
tius regionis res, ac rationes, confirmata,
animum resumpsisset.

Cum autem uiderent eiusmodi uarias Calumniarum
atq; impudentes calumnias re ipsa, & nobi- aduersario-
lijum modestia protinus euanescere, graui- rum
ter apud Parmensem exagitant, partim qui-

D 4 dem

NARRATIO

dem tam celebrem, ac frequentem nobilium conuentum, partim autem foederis initi societatem, neq; hæc ipsa tamen satis magnum ad iustam criminationem pondus obtinere uident. Itaq; in hoc uno insistent, ac unum hoc accusationis caput statuunt: quod petierint iniri ordinum libera ac legitima comitia: eam uocem esse seditiosorum animorum certissimum indicium: nihil enim tam imminuere Regis imperium ac Maiestatem, quam liberum ordinum conuentum, quo uel potentissimi quique Reges ac Principes soleant in ordinem cogi. Nec uerò cuiquam obscurum erat, Granuellanum & Viglium crebris sermonibus usurpare solitos, unum illud inprimis Regi cauendum, ne ordines Belgicæ prouinciæ, pro more maiorum conuocarentur. Hanc fuisse Carolo quinto contra superiorum Principum ac ducum morem, unicam imperandi rationem, qua pro arbitrio, quod placeret decerneret, quod uidelicet comitiorum solennium legitimam coitionem ac libertatem prorsus præcidisset atq; ex suo simul & eorum quos ipse sibi delegisset arbitrio omnia statueret: eandem etiam Regi uiam esse inquam, si sartam tectam dignitatem suam tueri uelit, neq; quicquam tantopere debere odisse, atq; comitiorum liberorum mentionem. Cum autem se animaduernerent, ne hac quidem uia multum proficere, propterea quod uno ore omnes comitia desiderarent, & quiuis non plane uæcors facile cer-
neret,

neret, nec ulla re alia æque stabiliri Principum dignitatem, atq; comitijs publicis & liberis: nec illos tantopere metuere immi-
nutioni Regiæ dignitatis, ac sibi suisq; re-
bus] (fuiſſet enim & administrationis tan-
to tempore geſtæ & auerſæ palam pecuniæ
publicæ in comitijs reddenda ratio, & re-
petundarum ac peculatus dicenda cauſa) ali-
am ſibi uiam per cuniculos ineundam puta-
runt, qua & ſanctos nobilium atq; optimo-
rum quorumq; ciuium conatus eluderent,
& comitiõrum ſolemnium coitionem auer-
terent. Sunt nimirum Gubernatrici autho-
res, ut ſingularum prouinciarum ordines
ſigillatim conuocet. In eum cõctum niſi de-
lectum uocatumq; neminem admittat.

Itaq; hæc authoribus comitia tumultua-
ria prouinciarum inſtituuntur. Ad ea non-
nulli delecti appellantur: quorum autem *Anno 1586.*
uel maxime intererat adefſe, quique anti- *Menſe Maio.*
quo iure & perpetua conſuetudine adefſe
ſemper conſueuerant, prætermittuntur: non-
nulli etiam palam egredi iubentur: non
nullis ſilentium imponitur: ſpatium delibe-
randi cum cæteris collegis, & prouinciæ
ordinibus ac magiſtratibus plebis, quem-
admodum ferebat omnium comitiõrum ue-
tuſtiſſima certiffimaq; conſuetudo, omni-
bus indifcriminatim adimitur. Præcipuæ
etiam Belgij prouinciæ quarumq; res maxi-
me agebatur, Brabantia nimirum, Hollan-
dia, Phriſia, Gheldria, Zelandia, ditioneſq;

D. S.

Lim.

NARRATIO

Limburgensis & Luxemburgensis negliguntur, neque omnino conueniendi potestas datur. Itaque ad nonnullos paucos, quorum plerisque constabat ex composito subornatos esse, refertur de approbanda moderationis edictorum concepta formula, quæ ad speciem quidem uideretur esse paulo lenior, ad sensum autem & ueritatem, erat superioribus edictis etiam acerbior, hoc uno tamen lenior quod pro flammis, crucem, laqueos, ac patibula, pro Inquisitione uisitationem substitueret: profugis uerbo quidem bona non eriperet, ea tamen cautione circumsepiret, ut nemo non stultissimus facile posset animaduertere nihil aliud quæri, nisi occultiores ad pristinas proscriptiones, atque usitatam crudelitatem cuniculum. Præsertim cum iam manifeste ad prouinciarum Præfectos ac Prætores scriberet Gubernatrix, ut pro ueteri suo more ex edictis regijs de religionis causa cognoscerent, neque quicquam, etiamsi forte ipsamet aliter iuberet, de pristina seueritate remitterent. Cum aperte Inquisitorum furor atque audacia nihil leuius quam antehac impune grassaretur: cum monachi ac cæteri concionatores non modo nobilitatis ordinem contumelijs proscinderent, plebemque in eos qui libellum supplicem exhibuerant armarent, sed etiam Principes ipsos nominatim seditionis, perfidiae ac rebellionis ex suggesto aperte insinularent, ipsaque perniciem atque extremam cladem à rege palam comminarentur: cum

*Nec aperte
ac palam in
templis Ant
æripie, multa
tisq; alijs locis
audita sunt.*

denique

deniq; certissimis indicijs omnes cognosce-
rent, & multorum etiam literis ac sermoni-
bus undiq; confirmaretur, nihil aliud agi
quam ut plebi aliqua ratione illudi posset,
ut exinde collectis uiribus non modo in ple-
bem, sed uel maximè in Principes quosq;
uiros, tanquam in perduelles animaduerte-
retur. Tandem tamen cum iam quid agen-
dum esset, inter se decreuissent, proponunt
etiam Brabantia ordinibus formulam illam
moderationis: sed confestim non expectata
eorum responsione promulgant.

Dum hæc autem geruntur, ij qui reli-
gionem Euangelicam pridem professi, pri-
uatis ædibus hactenus se continuerant, cer-
ta spe fore, ut aliquando causa propius co-
gnita calumnijsq; quæ illis falso impinge-
bantur detectis, religionis suæ quam uerbo
Dei parati erant confirmare, libertas non
minus eis concederetur, quam Gallis à Re-
ge Galliarum publica ordinum omnium as-
sensione concessa fuerat: cum iam se animad-
uerterent sua spe, atq; exspectatione delu-
sos indies grauioribus calumnijs opprimi,
neq; ullam sibi uel in Regis clementia uel
in comitiorum exspectatione, non modo
æqui iudicij, sed ne audientia quidem sper-
restare, neq; tamen desinerent passim o-
mnes Euangelij prædicationē poscere, ita ut
iam nullis amplius ædibus priuatis tanta
multitudo capi posset, cœpere nonnulli pri-
mum quidem in Flandria extremis finibus,
quibus

NARRATIO

quibus maximè grassata fuerat Inquisitionis
laniena, ac mox in Brabantia, Hollandia,
cæterisque omnibus prouincijs, ad prædica-
tionem Verbi diuini in agris conuenire,
suamque doctrinam publicè proponere, ut &
calumnijs uanissimis aliquando se uel ipsis
aduersarijs iudicibus liberarent, & simul
qui, quales, quoue numero, & qua dignita-
te essent, omnibus planum facerent.

Ad eos conuentus initio quidem iner-
mes, mox tamen, cum dirissima quæque ad-
uersarij palàm comminarentur, nonnulli
uel gladio, uel conto, uel fuste (ut solent qui
ad iter se accingunt) paucissimi certè sclopijs
armati accesserunt. Eorum autem nume-
rus paulò post ad multa hominum millia
excreuit.

Artes Cardi-
nalitiorum,
ad opprimen-
dos Euange-
licos.

Hos cum uiderent Cardinalitij haud
facile aperta ui opprimi posse, propterea
quod & numero, & gratia, & potentia, &
æquitate causæ & uitæ probitate, & deni-
que actionum integritate magnas sibi uires
acquisissent, maximè uerò quod magna no-
bilitatis pars (cuius non modò studium pa-
cis publicæ, quod exhibito libello supplici
nuper testati erant, sed etiam omnes actio-
nes in uarias calumnias rapiiebantur) non
solùm eis non aduersaretur, sed potius eti-
am apertè faueret, iterum ad dolos ac falla-
cias animum adiecerunt: nobilitatem (quæ
in ijs rerum turbis, quomodo sibi consule-
ret, & atroces aduersariorum calumnias ac
uolent-

HISTORICA.

violentam audaciam à se auerteret, consulti-
tura, Sanctotrudoni celebrem conuentum
(agebat) uarijs artibus circumueniunt. Ac
primum quidem eò conantur impellere, ut
se concionum publicarum hostes gerant,
easq; ui armata dissipent. Quod cum frustra
fieret reluctantibus nonnullis, qui eam reli-
gionem palàm profitebantur, alia uia ador-
ti sunt. Simularunt eorum opera uti se uel-
le ad componendas populi turbas. Itaq;
propositis nonnullis mandatis, impetrant ut
ad Parmensem Gubernatricem legati ex ijs
mittantur, qui tandem de omni re ex æquo,
& bono, uti è Republica maxime fore uide-
retur transigant. Cum ijs Bruxellam bona
fide profectis paciscuntur.

Gubernatrix postulat, ut omnem tur-
multum popularem pro uiribus reprimant.
Regi Regijsq; magistratibus omnem ob-
seruantiam præstent, armorum cogitatio-
nem abijciant, sinistram suspicionem om-
nem deponant: Regem eorum factum
probare, & uerò etiam boni officij loco du-
cere sibi certò persuadeant: illa uicissim eis
stipulantibus, libertas fore conciones, qui-
buscunq; locis hætenus fuerint, pollicetur,
imò uerò ex autoritate magistratus loca
singulis ciuitatibus ac municipijs, quibus
ante conciones habitæ fuerint, iri delina-
tum, quibus sine omni metu suas prædicati-
ones possint exercere: Religionis professi-
onem nemini fraudi fore, modo ut se cætero-

quin

*Hæc transac-
tio inita est
Bruxellæ 24.
25. & 26. Aug.
1566.*

N A R R A T I O

quin in officio contineant, neq; in templa in-
uadant, aut quicquam posthac moueant:
fit utrinq; solennis stipulatio. Illi fidem iu-
reiuurando suiq; deuotione præstant.

(1) **Patet ex diplo-**
matum exem-
plis & edictis
magistratum
promulgatis,
& post publi-
cè excusis.

Parmensis ad suam asseuerationem, eti-
am consilium Procerum qui fidem suam in-
terponunt, adhibet, & simul diploma Re-
gio sigillo confirmatum tradit. Paulo eti-
am post (1) singulis prouinciarum Rectori-
bus, ac Magistratibus datis literis promul-
gari hanc transactionem iubet, & secundum
eam, Rempublicam omnem administrari,
& post etiam publico (2) edicto inhiberi, ne
alteri alteris nomine Religionis maledice-
rent, uel ullum conuictum facerent, cum o-
mnes utriusq; Religionis in tutela ac prote-
ctione Regia esse declararet.

*Abolitio edictorum Antuerpiæ promulgata est ultima Augus-
sti 1566. Bruxellæ 24 Aug. præsentè comite à Mansfeld,
nomine Regiæ Maiestatis, & conciones permissæ à Gubernas-
trice 25. August. 2. Alterum edictum de non conuiciando
Antuerpiæ 3. Septemb. Bruxellæ 6. Septemb. publicatum est.
In cæteris ciuitatibus pro ratione interualli locorum.*

(1) Contigit autem interea dum hæc Bru-
xellæ transactio iniretur, primum quidem
21. 12, 13. Aug. in occidua (1) Flandriæ parte, deinde etiam in
2566. alijs permultis (2) ciuitatibus prope eodem

(2) tempore, imagines, statuas, atq; altaria è
Antuerpiæ 20. templis euerti, astu ne aduersariorum, qui
August. Bredæ iam pridem omnes occasiones accusandæ
plebis

plebis erant aucupati, ut specioso aliquo
 pretextu militem cogere possent, an uero
 prauo nonnullorum zelo, qui existimabant
 non posse se nisi euersis idololatriæ instru-
 mentis pœnitentiam peccati commissi ritè
 profiteri, incertum est. Illud profecto con-
 stat in multis (3) ciuitatibus sacrificos pri-
 mum coepisse pretiosissima quæque signa
 ac uasa ex templis asportare, deinde conte-
 cutos pueros atque infimam plebem cætera
 plæraque disiecit: in nonnullis etiam ma-
 gistratus pontificios, & quidem religioni
 euangelicæ aduersissimos, (4) autoritate
 publica statuas, imagines, cæteraq; signa
 demolitos esse. Eorūque autoritate atque
 exemplo nonnullos bonos ciues, summi ma-
 gistratus decreto id factum ratos, idem præ-
 stitisse.

Cuiuscumodi se res habeat, omninò fuit
 hæc occasio Cardinalitiorum, ac Inquisiti-
 onis machinatorum instituto quam maxime
 opportuna. Confestim enim milite raptim
 collecto plærosq; eorum qui huic iconoma-
 chæ operam præbuerant (5) comprehen-
 sos, ac in uincula coniectos, in crucem su-
 stulerunt. Neq; tamen ullis quæstionibus
 aut tormentis unquam extorserunt (quod
 maxime expetebant) ut confiterentur
 uel ministros Ecclesiarum, uel consistoria,
 uel ex ijs qui nomen aliquod inter Euange-
 licæ religionis studiosos obtinerent, huiusce
 rei autores fuisse. Quin potius uno ore o-
 mnes falsi sunt (quod uel ex eorum conci-
 onibus

*Buscod. cis 12
 23. in Holl. n°
 & Zelandia,
 25. 26. &c.*

(3)

*Antuerpia &
 Bredæ in Fru-
 bantia, & in
 plerisq; Flob-
 landia loci.*

(4)

*Gandani in
 Fland. Hagæ
 comitum in
 Hollandia,*

*Liræ in Bra-
 bantia: &c.*

*am Mechlinæ
 iussu magi-
 stratus factum
 constat.*

(5)

*25. August.
 1566. & 29.
 & in sequen-
 tibus diebus.*

NARRATIO

onibus ac studijs omnibus quibus eiusmodi factum improbabant, apertissime liquebat) ijs inuitis ac dolentibus fuisse factitatum.

(1)
 Patet ex posterioribus editis de non conuiciando, ex templorum concessione, ex pactis cum plebe initis.

Itaq; Gubernatrix non desijt, (1) cœpram ex transactionis forma constituendæ Reipublicæ rationem persequi. Eoq; nonnullos ex proceribus, nonnullos ex confœderata nobilitate, publica autoritate in ciuitates amandat, qui res ex præscripto transactionis constituent, loca templis ædificandis atq; habendis concionibus plebi consignent, fideq; publica ab omni metu ac periculo securos esse iubeant, ac præsidario milite nequaquam se grauatum iri pro certo affirmant. Quibus certe rebus omnis populus mirifice exhilaratus cœpit quasi ex turbulenta tempestate in portū tranquillitatis appulsa non nihil se recreare; metum omnem deponere: fide publica accepta dataq; & obsignatis tabulis confirmata, templa construere: religionem libere ac tranquille exercere.

Nec; tamen propterea uel sumptis de imaginum euerforibus grauissimis supplicijs, uel editis tam certis ad Ecclesiarum testandam innocentiam confessionibus, aduersariorum furor conquestiuit. Quin uerò exultabundi quasi iam oblata esset sponte occasio puniendorum rebellium nec; quicquam à nobilitate (quæ illam iconomachorum insolentiam sibi displicere non obscure testabatur) posthac foret metuendum, paulatim

latim & tamen apertè ac palàm militem nuper collectum magno numero auxerunt, præsidia urbibus hoc prætextu quod in iconomachorum insolentiam, tantummodo uellent animaduertere, palàm imposuerunt, sesequè necessarijs omnibus cõmuniuerunt, donec rebus ex sententia cõstitutis conspicati plebem, iam in fide publica tum Procerum, tum ipsius Gubernatricis, tum denique Regij nominis, sigilli atque diplomatis tutò acquiescere: nobiles etiam qui nunç ita proteruè ac perfidè se delusum iri arbitrabantur, nihil mouere: apertè præ se gesserunt quid haberent in animo, ijs enim locis quibus minus esse sibi metuendum existimabant: quibusue Magistratum pro suo arbitratu constitutum habebant, primum quidem: nouis promulgatis, & quidem admodum ambiguis edictis, atque illusorijs interpretationibus, diplomatis de transactione promulgati auctoritatem conuellere, multis locis tabularum fidei publicæ obsignationem de die in diem extrahere, & uarijs cauillationibus miseros ciues ludificare, plæriscq; locis Magistratus, quos norant esse æquiores, abrogare, homines improbissimos & ad omnem audaciam instructos, contra ciuitatum instituta pro sua libidine in eorum locum sufficere.

Actum demum quasi perruptis repagulis per summam licentiam armata manu conciones disturbare, ministros ac deinde ciues ipsos contumelijs omnibus laceffere,

E

telis

NARRATIO

telis fauciare, postremo aperto latrocinio in eos grassari, multos in uincula, multos in crucem agere, complures exilio mulctare, nouas iurisiurandi formulas, quibus Pontificiae religioni se obstringerent, contra pacta conuenta, firmataque praescribere: & eos qui obire recusarent pro hostibus, ac perduellibus Regiae Maiestatis habere, infantes semel sacro baptismatis fonte tinctos rebaptizare: quicumque religionem Euangelicam profiterentur ipsa arma omnia adimere: caeteram plebem in eos tanquam in hostes publicos armare. Nec enim iam soli sacrifici & concionatores de suggesto plebem in eos, quasi proclamato celestinate, ad arma concitabant, sed multis etiam locis ipsi magistratus qui ad Cardinalitiorum Inquisitorumque libidinem constituti erant, dato classico ad seditionem ac tumultum popularem aduersus miseros Euangelicos, quibus per contumeliam nomen Geusis, id est mendicis, iam pridem dederant, omnem licentiam concedebant,

*Wenke
minder*

Atque hinc profecto duxit originem funestissima illa florentissimae prouinciae atque extrema calamitas. Tum enim primum cepit celebris illa Valencenarum urbs a suis popularibus ac ciuibus hostili more obsideri, propterea scilicet, quod tam crudelem militem eo numero qui imperabatur, quatuor nimirum equitum cohortes, & quinque peditem uexillia non confestim moenibus accipere annuissent, sed diem ad deliberandum sumpsis-

sumpsissent, ac nonnullas causas afferrent, quo minus id sibi esset integrum, præsertim cum haberent atrox ac funestum militaris audaciæ exemplum in uicinia. Idem enim ille miles, qui eis contra leges ac priuilegia, contra deniq; fidem nuper datam obtrudebatur, paulò ante in agro atq; oppido uicino Sanctoamandi miseris hominibus, quicumque religionem profiterentur per uim omnia eripuerat, usque eò ut etiam tenellulis infantibus caligas è cruribus detraheret: matronas ac uirgines horrendo Beniamitarum exemplo alteri post alteros uicissim constuprarent, ac demum ad tympani fremitum sub hasta uenundederant, nonnullos lenta flamma paulatim ustulatos necarant, grauidis matronis ferro uterũ aperuerant. Quorũ horrendis uestigijs meritò profectò exterriti Valencenenses, supplices rogabant, ne cogerentur eiusmodi militem mœnibus ac tectis accipere, cuius auaritiæ, libidini, atque crudelitati uidebant se, suam uitam, coniuges, liberos, & conscientiam deniq; ipsam fore mancipandam, præsertim cùm ante quadriennium, ea conditione militi præsidario stipendium de suo persoluissent, ne post amplius ullo milite grauarentur. Nec tamen ita planè recusarunt, quin apertè & Parmensi Gubernatrici, & cæteris prouinciæ primarijs Rectoribus supplices nunciarint paratos se esse ad recipiendum illorum aliquo duce, quocunq; etiam numero militem, modo ut ne fraudi esset Religionis libertati, quæ iam

NARRATIO

illis ipsius Parmensis edicto, regij diplomatis fide, procerum ac nobilium atque ueneratione, atque omnium denique magistratum assensione paulo ante concessa fuerat. Sed ne tantillum quidem hac æquitate atque modestia profecerunt, uerum protinus ut hostes ac perduelles publicè proscripti sunt, Ciuitas obsessa, donec tandem cum Gubernatrici literis, quæ clementiam omnem spondebant, illecti se in fidem Norcarni qui eos obsidebat dedissent, multi gladio percussi, multi in crucem acti, multi ignibus concremati, infiniti per licentiam militarem sclopis traiecti sunt, neque quicquam omnino in eos prætermissum est, quod quidem solet furor militaris in expugnatis ciuitatibus perpetrare.

His tot ac tam crudelibus exemplis commoti plerique, cum iam se cernerent circumuentos neque publica fide, nec pactis, conuentis iuratisque, nec Regijs edictis ac diplomatibus, à militari furore atque audacia satis tutos esse, suos aduersarios magna ui ac bellico apparatu hostilia quæque aduersus eos undequaque moliri, & uerò etiam perpetrare, nullam sibi salutis spem usquam amplius restare (sese enim iam aperte ab aduersarijs, non modo ut hæreticos, sed ut seditiosos, publicæ pacis perturbatores templorum euersores, ac Regiæ Maiestatis, perduelles haberi, ac tametsi suam innocentiam sæpius ac multis certissimisq; iudicijs, & reorum etiam confessionibus testatam

tam fecissent, sesequè ultrò legitimis Iudicium sententijs subijcerent, nihilominus tamen apud Regem de eiusmodi atrocissimis criminibus eorum nomina esse delata intelligebant) putarunt sibi ad preces, ad uota, ad lachrymas, & supplicationes esse confugiendum, Regisque iram calumnijs aduersariorum uehementer inflammata supplicii deprecatione ac sincera purgatione leniendam.

Itaque libellum supplicem exhibent, quo Regis clementia implorata, suam restantur innocentiam, calumnias aduersariorum, præsertim quæ templorum uastationem spectabant, à se auertunt: nullam in se non modo culpam, sed ne suspicionem quidem rebellionis meritò deriuari posse docent: fidem, obedientiam, atque obsequia promptissima Regiæ Maiestati, quacunque tandem in re supplices deferunt: hoc unum obsecrant, ut Religionis suæ quam uerbi Dei explorationi subijciunt, exercendæ libera potestas detur, ne conscientia iniquo imperio grauetur, pro quo beneficio nomine gratitudinis, ac certi indicij suæ erga eius Maiestatem obseruantia præter omnia ordinaria munera, solita uectigalia, atq; onera, tricenis centena florenorum millia intra ratum tempus fisco Regio se repræsentaturos & ad eam rem satisfacturos, templa nulla occupaturos, sed omnem obedientiam, fidem atque obseruantiam sedulò ac sollicitè præstituros pollicentur.

NARRATIO

Mense No-
uemb. 1566.

Mense Dec-
cemb.

Eum libellum singulis magistratibus propè singulæ ciuitates exhibent, ac supplices ab eis postulant, ut ad hanc rem suam operam, ac fidem miseris suis ciuibus præstare non dedignentur. Idemquè à Proceribus & ab ipsa Gubernatrice flagitant, & ne quicquam inexpertum relinquunt, quo suam erga Regem fidem toti orbi testatam faciant, etiam missis legatis ac literis nonnullos Germaniæ Principes, quos à sua Religione non planè abhorrere iudicabant, obnixè orant, ut illi etiam Regis clementiam pro se suaquè innocentia dignentur deprecari: & si qui apud Regiam Maiestatem æquitati & clementiæ ab aduersariorum calumnijs locus sit relictus, imminentem calamitatem à suis ceruicibus deprecatione auertere.

Denique ubi ne hæc quidem ipsa uident ullum fructum facere, quin potius animos aduersariorum grauius exacerbare, & in deterius omnia rapi, quasi oblata illa pecuniæ summa suas opes atq; potentiam ostentare, ac regiæ Maiesta. minari uellent, & interpellatis Germaniæ Principibus, contra eius uoluntatem abuti, neque ullum uel purgationi uel deprecationi locum sibi apud suos magistratus reliquum esse, eorum aures, oculos, atque animos totos esse aduersariorum criminationibus occupatos, tandem lachrymabiliter apud Brederodium cæterosquè nobiles, qui ex Gubernatricis mandato, fidem suam superiori transactioni
apud

apud plebem interposuerant, tam iniquè ac perfidè contra publicam fidem datam, & pacta, conuenta, iurataquè secum agi expostulant, rogantq; ut fidem suam, quam Gubernatricis ac procerum mandato interposuerunt, exsoluant.

Brederodius nobilium nomine literis ad Parmensem datis in colloquium admitti postulat: passus autem repulsam, postulata plebis, adiuncto etiam nobilium supplici libello, ad eam mittit, de tam aperta iniquitate expostulat, rogatque ut fidem suam possint liberare, ut ex transactione, ac publicis pactis cum populo agatur: ne cuiquam religio sua ac religionis administratio fraudi sit: libertas promissa Religionis concedatur: miles contra iurisiurandi fidem datam collectus exauretur. Denique ex æquo & bono & ex pactis iuratis Respublica administraretur.

Illam responso dato, ambages quærit, aucupia uerborum nectit, non religionis administrationem, sed tantum conciones permissas esse: de Baptismo, de Coena Domini nihil actum. Itaque à plebe primum pacta esse uiolata. Breuiter non obscure præ se fert, ijs pactis se posthac teneri non uelle, sed ex suo arbitrio quando se potentio rem esse facile sentiat, cuncta administrare: ac demum significat & Brederodium, & omnes nobiles, quotquot libellum illum supplicem nuper exhibuerint, seditionis auto-

NARRATIO

res esse, ac propterea pro perduellibus ac læsæ Maiestatis reis atque hostibus patriæ à se haberi & tanquam in eiusmodi criminis conuictos, Regem proculdubio esse animaduersurum: se interea sua autoritate pro arbitrio usuram.

Hæ literæ ad Brederodium cæterosq; nobiles confœderatos missæ, mirum dictu quantopere eos perturbarint: uidebant enim se iam apertè delusos esse, fidem suam populo obstrictam, hinc pro perduellibus ac læsæ Maiestatis reis, hinc pro perfidis, quicquæ uana pollicitatione plebis animos lactauerant eosq; aduersariorum mactationi, & lamenæ obiecerant, haberi: pacta conuenta, Regium nomen, sigillum, diploma in nullo precio esse: transactionem factam, pro esca, qua illecti in retia inciderint, per ludibrium haberi: nullum non modò purgationibus, sed ne deprecationibus quidem locum restare: præterea apertè se pro hostibus haberi, omnia ubique loca militibus paulatim obsideri, quibus propediem ita undique cingantur, ut ne exitus quidem ad fugam reliquus sit futurus.

His angustijs pressi, tandem etiam extrema necessitate coguntur tumultuarium militem conscribere, non quidem ut hostile quicquam tentent, sed ut tandiu se à ui, atq; iniuriâ aduersariorum tueantur, donec uel æquitati locum, uel effugio uiam inueniant. Quod si alioqui Regias ciuitates inuadere uolu-

uoluissent, nemo est rerum in Belgio ita rudis atque hospes, qui possit ignorare, multas ciuitates missis legatis eorum fidem implorasse, precatasque ut tantummodo liceret concessu atque autoritate Brederodij, qui nobilitatis confederatae dux erat, se contra insolentem aduersariorum ferociam armis tueri. Valencenenses etiam unum aliquem ex nobilitate ducem poscebant, multaque aliae ciuitates inter caeteras, & uiribus & potentia, & ciuium numero facile principes idem postulabant: & sane praerogative in eorum si uellent, erant potestate. Nec tamen cuiquam tale quid unquam uel uerbo permissum est, nisi quod Buscoducensibus datus est unus, qui ciuitate, & Regis & Confederatorum nomine, aduersus exterorum militum insolentiam tutaretur, & aditum si forte intercluderetur Nobilitati patefaceret. Caeteri omnes reiecti sunt, non quod esset difficile munitissimas quasque ciuitates occupare, praesertim si Auraicae Princeps, quem nunc cunctae seditionis authorem impudentissime mentiuntur aduersarij, uel cogitatione tantum concepisset contra Regis ac Parmensis uoluntatem: quicquam tentare, cum ad eius pedes se abiceret uniuersa ferè prouincia, eius fidem atque auxilium aduersus tam uiolentos praedones ac perfidos tyrannos imploraret, ei se suaque omnia committeret ipse etiam praeter Hollandiam Zelandiam agrumque Transiselanum, quibus locis praefectus erat, quaeque uel maximi

NARRATIO

ad occupandam uniuersam prouinciam momenti esse nemo sane nescit, Antuerpsiam, Mechliniam, Buscoducum, multasq; alias praeipuas ciuitates uel solo nutu in sua potestate posset retinere, Sed noluit optimus Princeps in sua erga Regem fide, uel tantillum desiderari, Dedit quidem ea consilia, tum ipsi Gubernatrici, tum ciuitatibus, quae si ualuisent, facile potuisset & Hispaniensium asseclarum audacia, atq; cupiditas tyrannica refrenari: & omnis prouincia in fide Regia pacata ac tranquilla retineri. At uero ut uel arma ipse sumeret uel ciuibus sumendi potestatem daret, omnino adduci nunquam certe potuit. Eius auctoritatem atq; moderationem porro quam potuerunt proximè insecuti sunt etiam caeteri nobiles confederati: nisi quod ui ac necessitate tandem coacti ea arma sumpserunt, quae non ad inuadendas ciuitates, aut uim inferendam, sed ad propulsandam à suis capitibus aduersariorum ferociam, & uiam ad effugium ferro aperiendam essent necessaria.

Probatio ex
ijs rebus quae
ante Albani
aduentum
gesta sunt,
qui sint tu-
multuum
Belgicorum
authores.

Atq; haec quidem ferè usq; ad Albani aduentum, ita ut diximus gesta, sunt, quae quidem putauimus esse paulò diligentius exponenda, ut ab omnibus intelligatur, quam inique nobiscum agant aduersarij, qui cum pro sua libidine omnia gesserint, acerbissima tyrannide, totos quadraginta annos nos oppresserint, ac tandem gravissimam tempestatem uarijs dolis ac machinationibus excitarint,

rarint, qua nos, nostras fortunas, coniuges ac liberos concussos sibi manciparent, & horrentissimam Belgij prouinciam in funestissimam calamitatem ac turpissimam seruitutem adducerent, iam tamen etiam non desinunt nos atrocissimorum criminum passim apud omnes totius Europæ Principes ac populos arcessere, & in nos suarum cupiditatum fructus & criminum culpam deriuare. Quiritantur scilicet, quod non toto corpore, totoq; ut aiunt iugulo, eorum gladios exceperimus. Dolent nos sibi ereptos: tantum facultates ac prædia eorum auaritiæ permisisse: uitam, coniuges, liberos, animam denique ipsam atq; conscientiam eorum furori, libidini, tyrannidi atq; impietati non concedidisse. Alioqui quid est in quo criminationis caput statuunt? an in societate atq; confœderatione Nobilium? At legantur confœderationis tabulæ. Ipsæ profectò nobis tacentibus loquentur, nihil eos tentasse, nihil egisse, nihilq; cogitasse aliud, nisi ut Regi omnem obseruantiam, fidem atq; obedientiam præstarent: tantum summæ crudelitati, auaritiæ & cupiditatibus nonnullorum improborum ipsa Regiæ Maiestatis ope atque autoritate uoluisse intercedere. Et si tabulis eorum manu propria obsignatis non creditur, credatur ipsis rebus. Dum enim essent adhuc omnia integra, quid est, quod moliti sunt? An non libello supplici à Rege postularunt, Inquisitionis effrenem potestatem

De nobilium
confœderati-
one & libello
supplici.

NARRATIO

tem abrogari, edictorum acerbiter leniri, aliaque edicta de religione ex ipsius Regis atque ordinum praescripto edi? At enim uero hoc ipsum est, in quo caput aduersariae accusationis uersatur: quod scilicet homines liberi, nobiles, patriae ac tranquillitatis amantes, Regiae Maiestati addictissimi, ausi sint libello supplici postulare, ut edicta contra omnem aequitatem, contra Regiam dignitatem, & communem omnium salutem, per errorem ac falsam persuasionem introducta, antiquarentur, atque ordinum legitima comitia ad Rempublicam constituendam inirentur.

Hic iam uos appellamus, Inuictissime Romanorum Imperator, caeterisque Christianae religionis Principes illustrissimi, ac per Deum immortalem eiusque Filium *I E S U M CHRISTVM*, cuius nomine causam dicimus, obtestamur, estote ipsi iudices an hac parte tam grauer peccatum sit. An non potius sanctissimum officium summi sceleris loco reputetur? Sane quum in Brabantiae Ducem Rex inauguraretur, sancto iureiurando, & uero etiam pacto conuento promisit se omnes querelas, rogationes, postulata, quaecumque sibi tandem a Praesulibus, Baronibus, Nobilibus, Ciuitatibus, ac denique Municipiis sibi subiectis, uel separatim a singulis, uel ab omnibus coniunctim exhiberentur, ea se omnia aequo animo atque aequis auribus laturum, & quotiescunque sua onera seu grauamina essent proposituri, id illis

In iucundo
introitu.
cap. 41.

id illis sine ulla fraude ullouè offensionis aut alienati eius animi metu, semper integrum fore: Neque omninò passurum, ut eorum quis eo nomine aut prætextu quid patiatur. Quod si fiat, sese in eos, quorum culpa factum constabit, grauius esse ac seuerè animaduersurum. Tandem nonnullis alijs interiectis, concludit, quod si ipse aliter ac promisit, quicquam fecerit, fieriue passus fuerit, se cupere omnes suos subditos, omni obedientiæ uinculo tantisper esse exolutos, donec eis ab ea parte cæterisque omnibus à se iuratis plenè satisfecerit.

Cap. 58.

Iudicate itaque, Principes Illustrissimi, an meritò hanc tantam & tam grauem Regis offensionem in se suosque ciues ac populares huius postulationis exhibitione nobiles accersuerint. Quanquam, quis est usque adeo uecors, atque omnium rerum ignarus, qui nesciat Regum ac Principum maxime interesse, ut à suis subiectis de Reipublicæ statu supplicibus libellis moneantur, & simul commoda aliqua uia, ad publicam tranquillitatem constituendam retinendamue proponatur? Quis etiam ignorat, libera ac solennia Comitia in omnibus prouincijs atque omnibus populis non modo semper fuisse usitata, sed etiam habita pro unico malorum omnium, & calamitatum publicarum remedio? ac neminem unquam eiusmodi comitia auersatum esse nisi qui populum omni libertatis iure, omni legum & consuetudinum

De postulatione comitiorum.

NARRATIO

(1)
 Id abunde
 patet ex iucun-
 do introitu, et
 præsertim ex
 articulis 3. 18.
 & 25. 2. No.
 ca. 1. De pro-
 ba, Abb. in c.
 nouit de iudi.
 in 8. col. &
 Bart. in l. hi
 qui. ff. de iure
 ammuni, & in
 l. quod semel.
 ff. de decretis
 ab ord. facien-
 dis & in l. om-
 nes populi. ff.
 de iustitia &
 iure Io. And.

num autoritate, priuilegiorumq; beneficio
 uellet priuare, ac solus pro libidine per fas &
 nefas in animas simul & corpora subiecto-
 rum tyrannidem exercere? Sanè in Germa-
 nia nihil est certius, quam omnem sacri Im-
 perij Maiestatem atq; amplitudinem in hac
 una comitiorum ratione consistere. In cæte-
 ris etiam totius Europæ prouincijs, populo-
 rum salutem simul ac principum dignita-
 tem, in publicis comitijs acquiescere, nemo
 unquam sanus dubitauit. Præsertim autem
 in inferiori Germania id ita se habere per-
 spicuum est, utpote in qua principes omni-
 nibus sæculis ordinum comitijs fuere subie-
 cti, ab ijs electi, ab ijs confirmati, neq; sine eo-
 rum assensione, & autoritate quicquã unquam
 decernere potuerunt, & uero etiam nunquã
 facturos (1) Brabantix priuilegijs, & Flan-
 driæ consuetudinibus apertissimè cautum
 est. Illa autem cum stipulatione & contra-
 ctu mutuo, in acta conuenta abierint, ac
 proinde ad ius (2) Gentium pertineant: sanè
 à principe uiolari aut reuocari, sine alterius
 partis consensu planè non posse indubitati
 iuris est.

Sed

in addi, Spec
 in 1. De censib. § nunc dicendum & in t. de inst. edi. § nunc
 uerò aliqua, Bal. in l. qui se patris c. unde liberi & in l. si
 cum mihi ff. de dolo & in l. non nuptæ. ff. de senat. alijsq;
 locis infinitis & concordant omnes Doctores. Pacta. n.
 esse iuris gentium nemo ambigit. Ius autem gentium uiolari
 non posse, ne à Principe quidem indubitati iuris est.

Sed esto tamen: peccarint hac in parte
mobiles, fuerit illis nefas supplicii deprecati-
one uiam commonstrare, qua communi pa-
triae internecioni commodè obuiam iretur:
Ecquid uerò etiam peccauit misera plebecu-
la, aut ecquo eiusmodi crimine tantam, &
tam inusitatam crudelitatem in se concita-
uit? Nisi fortè, quod publicis edictis Regio
nomine promulgatis, ac Regio sigillo con-
firmatis credidit, putauitq; publica fide in-
terposita, sine fraude se posse Euangelicis
concionibus interesse?

Quod enim causantur à plebe sumpta
aduersus Regem arma, templa imaginibus
spoliata, nouam religionem introductam,
uana est, & calumniæ plena criminatio.

*Ad deo nega
negas demens*

Quod enim ad arma sumpta attinet,
omniò nemo est, qui ea contra Regem
Regisue dignitatem usurparit. Et uerò ante
publicam fidem ac iusiurandum neglectum,
ante edicta Regis, quibus Religionis liber-
tas permittebatur uiolata, pacta conuenta,
& pacis publicæ fracta fœdera, nemo homo
fuit, qui nisi sui aduersus impendentem sica-
riorum ac latronum uim, atque improbissi-
morum hominum apertas comminationes
defendendi causa se armarit, nimirum cum
extra vrbes in concionem irent, ac se non-
nulli gladio, nonnulli fuste, aut conto, per-
pauci sclopo armarent, prout quisq; peregrè
abiens solet, se aduersus latronum, & sica-
riorum

De sumptis
armis.

*In Religionē
scilicet utriusq; habui-
istis, sed abienstis
Regis constitutos
sicarios uocare
est inuicem, et
uim utriusq; M.C.
contra dnm Paul*

*Cur no ad Lutheranos
in Misnia*

NARRATIO

riorum audaciam munire. Postea uerò quàm ab hac parte iussi sunt esse securi & a Gubernatrice cautum est, ne quis eis, quamdiu se tranquillos continerent uim ullam inferret, statim ad imperium Magistratus arma deposuerunt, seseq; eorum fidei ac tutelæ libentissimi commiserunt. Tandem autem ubi iam contra fidem datam, contra omne ius humanum pariter & diuinum, omniaq; privilegia concripto milite in eos tanquam in hostes ac perduelles patriæ agi coeptum est, dataq; militi licentia ut in eos qui se publicæ fidei commiserant, rapinis, cædibus, uastationibus, stupris ac flagitijs grassarentur, tum demum coepere è nonnulli portis ac moenibus contra eiusmodi inopinatam atq; inauditam uiolentiam tueri.

Postremo etiam cum iam, non dicam libertatem, non coniugium, pudicitiam, non conscientia tranquillitatem, sed ne uiam quidem saluam, ne moenibus quidem ac portis aduersus apertam uim tueri possent: sumpta sunt, fatemur, à nonnullis arma necessaria, & illa tamen ipsa neq; contra Regem, regiumue Magistratum, sed potius ad partam Regis edicto libertatem, contra prædonum ac improbissimorum militum audaciam, conseruandam, neq; ab omnibus sed à paucis tantum, qui quando uidebant nihil sibi præter unum exilium relictum, & uerò illud etiam ipsum aduersariorum improbitate intercludi, utiq; uel ferro sibi ad salutem atq;

*O Jac
indore*

HISTORICA.

atque effugium viam esse patefaciendam duxerunt: quod certè nisi esset factum, & Brederodiani militis terror aduersariorum animos, paulisper dubios tenuisset, haud unus aliquis ex tanta clade, & tam hiantibus aduersariorum faucibus sese incolumis potuisset eripere. Ab alijs autem, aut aliam ob causam, arma sumpta esse, ante Albani aduentum nunquam probabunt: tamen si se infinitæ persæpè occasiones obtulerunt occupandarum urbium etiam munitissimarum, inuadendi ærarij atq; expilandij fisci. Sed noluerunt unquam quicquam committere, quod non possent bona conscientia, & Deo & omnibus bonis probare. Quod si qui tamen homines insolentes aliquid uel spectarunt uel egerunt, cum nec autoribus nec approbatoribus ijs qui ecclesiæ præessent factum sit, non debet profectò paucorum insolentiam, tam magna hominum innocentium multitudo luere: nec enim ad nos pertinet, quid nonnulli homines priuati ad suas iniurias, uel ab Inquisitoribus uel à sacrificis alijsuè hominibus acceptas ulciscendas perpetrarint.

*Das ist nicht
gesehen
wird
für die
galy*

Omniñò quemadmodum etiam ad nos minimè spectat imaginum ac simulachrorum euersio. Nostris enim uel ministris uel senioribus uel deniq; ecclesijs approbantibus minimè id factum esse facile probabimus, nisi fortè si qui pauci ex nostris consentiente Magistratu sibi id facere fas esse existima-

*Contra
ja*

*Commissar
De imagi-
one.
Vos minime
probare, quia
p. fonsi nra*

F

ac instituta, non conuocatis prouinciæ ordinibus (uti solenni iureiurando tenebantur) neque assentientibus ijs quorum assensio ex iure & more maiorum requirebatur, inuitis etiam plærisque magistratibus obtrusa sunt, & uanissimis atque apertæ calumniæ plenis fundamentis, per manifestum errorem (uti ipsis edicti disertis uerbis, supra à nobis demonstratum est) innixa, ipso iure planè nulla & irrita esse constat. Itaque non potest profectò hæc Religio noua censerì, neque qui eam profitentur, cum nullo sint legitimo iudicio damnati, ullis criminis debent insimulari, multo certè minus seditionis ac tumultus popularis, & uerò etiam miserrimæ huius calamitatis authores existimari. Quamquam, quid est necesse quasi in re obscura hæc pluribus disputare? cum iam apertè res ipsa clamet, neque cuiquam amplius obscurum esse possit, in quo huius incendiij & calamitatis culpa resideat.

Iam ante attigimus quis animus Hispanensibus Inquisitoribus ac sacerdotibus fuerit, quæ consilia agitarint, quibus administris usi fuerint, qua uia sibi dominatum hunc tyrannicum, ac summum sine lege, ullòue præscripto imperium in Belgio conquisierint. Hæc si fortasse pro solita eorum in cæteris prouincijs moderatione & æquitate, cuiquam minus uerisimilia esse uidentur, quæ tamen uel pueris ipsis sunt decantata, certè hoc tempore, his rerum euentibus,

F 2

bus,

*Belgium
1609*

A rebus post
Albani ad-
uentum ge-
stis,

NARRATIO

bus, his eorum rebus gestis, hac inaudita
 Albani tyrannide, quæ ante omnium ora
 uersatur, cui tandem amplius poterunt esse
 obscura? Cesserunt patria, quos illi dicunt
 rebelles, & etiamsi multis præclaris oblati
 occasionibus potuissent res mouere, malue-
 runt exilium ac paupertatem obire, quam
 patriæ funestum bellum inferre. Quid? an
 propterea quicquam de illorum crudelitate
 remissum est? an non postea quàm in Hispa-
 nia suis machinationibus perfecissent, ut
 Rex qui frequenti senatu Madridi iurarat
 uelle se iniuriam quam à subditis existima-
 bat in Belgio accepisse, præsentem uindicare,
 eoquè nomine parabat eò profectionem, &
 simul filium atque uxorem Reginam secum
 deducere statuerat, de sententia propè inui-
 tus decesserit, & quod eum arbitrarentur
 natura ad clementiam ac lenitatem propen-
 sum esse, in Hispania remanserit: Albanum
 ducem quem suo instituto suisque rationi-
 bus (tum ex rebus olim in Germania ab eò
 gestis, tum ex omni eius uita & maximè ex
 ueteri odio & simultate quam cum Belgij
 proceribus, propter res olim in bello Gallico
 contra eius sententiam ac uoluntatem pro-
 sperè gestas, etiamdum fouebat) norant esse
 cum primis opportunum, inuito etiam filio,
 multisquè regni proceribus pro se legarit,
 eiquè summam potestatem dederit? An non,
 inquam, Regis unicum filium ac Belgicæ
prouinciæ legitimum hæredem ac domi-
num, propterea quod & Albanum auersa-
retur,

retur, & ab edictorum contra Religionem acerbitate abhorreret, Germanos etiam inferiores beneuolentia singulari complecteretur, carcere retro clausum uitam finire coegerunt: sparsis uanissimis ac diuersissimis de eius obitus causa rumoribus: Quid enim Regina ipsa factum sit, fatius est alios cogitare quam nos dicere.

Illud certè omnes uident, quomodo se fidus eorum administer Albanus gesserit. Venit in prouinciam iam paccatam, eiectionis uel certè in exilium uoluntarium profectis ijs quos putabat sibi aduersaturos. Accipitur ab omnibus honorificentissime, neque unus quisquã inuentus est, qui non promptissima obseruantia in legatum regis, suam erga regem uoluntatem testaretur,

Hic uerò eos, non ut subditos regio, sed ut hostes ac perduelles confestim habet: in omnes tum Euangelicos, tum pontificios *Albani res gestæ in Belgio* peracq; fecit, principes uiros contra omnem legum autoritatem, priuilegiorum libertatem, ac imprimis contra sacri fratriæ Burgundicæ uelleris aurei insignis iura ac sanctiones, ex uinculis causam dicere cogit: & eius iudicium ut suspectum atq; illegitimum recusantes, seque coram æquis iudicibus sistere paratos obruncat: ceteros qui patriæ tranquillitatem optimis sanctissimisque consilijs tutati erant, & tumultus populares ac sanguinis profusiones singulari prudentia

*Ex 20. 1. 10
perditio.*

NARRATIO

auerterant, perduelles ac proditores regis & patriæ declarat, cogitq; uelint nolint, armis sumptis tam foedam ignominia labem à se propellere. Quem armorum necessariorum (uel quouis uiro bono iudice) prætextum, ex eo tempore non modò ad calumniam, sed ad summam suam tyrannidem titulo aliquo exornandam arripuit, & quod pridem animo conceperat, iam exequi coepit. Itaq; Magistratus omnes, si qui uel æquitatis micam præ se ferrent, cum ignominia loco mouit: homines impuros atq; omnis generis sceleribus ac flagitijs coopertos in eorum locum contra omnes leges ac mores subrogauit: uouum senatum Hispanorum ad quos causæ capitales referrentur, quicq; eo nomine Senatus sanguinis dictus est, pro suo arbitratu instituit, eaq; ratione Magistratus legitimos & ordinarios iurisdictione, & cognitione causarum à legibus data priuauit: misera plebe, quæ nullius criminis conuicta erat nisi quod diplomati regio, quod Gubernatricis publico edicto, quod publicis tabulis fidem adhibens, Magistratu consentiente, concionibus interfuisset, cruces ac patibula oppleuit: infinitos ense percussit, infinitos lenta flamma uiuos concremauit, multos etiam non dicta causa capite damnauit: complures diuturni carceris terro squalore enecatos fortunis omnibus euertit in optimos quosq; hominibus probrosis, & per omnem uitam infamia coopertis, quosq; certum esset precio emptos esse, testimoni dictionem.

dictionem dedit: plerisque autem quibus vitam eripuit, linguam ante ne posset esse tantæ iniustitiæ testis, execut, nonnullis etiam forcipe candente adussit: alijs labra ferro acuminato utrinque transfixa simul glutinauit: alios machinulis ferreis ore foedissime distorto, ac diffluente tabo & sanguine, ad sæuissima mortis supplicia rapuit. Nihil denique Phalaricæ tyrannidis prætermisit. Nec tantum eos qui Euangelicam doctrinam profiterentur, sed etiam Pontificiæ religioni deditissimos, quique semper, ne quid aduersus Regem moueretur, omni conatu obstiterant, uarijs tormentis excruciatos necauit. Qui uero patriæ calamitatem cernere nequierant, & se aliò ad euitandam imminentem tempestatem contulerant, eis diem dixit, & confestim uix exspectato uadimonij die, in bona eorum fisco adiudicata inuolauit, & non modò uiduas ac pupillos innocentissimos, & uerò etiam Pontificiæ religionis studiosos dote ac patrimonio, uerum etiam bonæ fidei creditores iustis suis ac legitimis nominibus fraudauit: infantium hæreditates ab agnatis & propinquis, quibus propter suorum ac proximorum hæredum capitis diminutionem seu mortem ciuilem iure cesserant, per summum nefas ad se auertit: ciuitatibus ac municipijs omnia libertatis iura, leges, instituta & priuilegia eripuit: humanitatis omne ius euertit: charitatis Christianæ ac lege diuina imprimis præceptæ officia sustulit: edicto enim ue-

NARRATIO

tuit, ne quis parentum, filiorum, agnatorum uè aut cæterorum cuiuscunq; generis hominum, ullum officium is qui Euangelicam religionem profiterentur, qui uè ob desertum uadimonium exularent, ullam uè opem præstaret; liberos à parentibus, parentes à liberis, uxores à maritis alienauit; Traiecti ad Mosam, patrem necauit, propterea quod filium, qui nonnullo tempore absens fuerat, una nocte tecto excepisset. Alium etiam notum ciuem, quod inopi uiduæ tribus aut quatuor liberis grauata cuiq; maritus olim religionis nomine interemptus fuerat, frumentum ad modum sextantem per elemosynam largitus esset: & item alium quod pauxillum nummorum necessario suo in Anglicam misisset, morte affecit. Complures matronas honesto loco natas, quod maritos ædibus recepissent, fuga & exilio uoluntario salutem, ac mendicando sibi suisq; liberis uictum quærere coëgit: nonnullorum qui tantum familiarem epistolam de necessariorum ualetudine accepissent, domos demolitus est. Quid? quod ne mortuis quidem ipsis pepercit? Edicto enim cauit, ut quicumq; sine confessione auriculari diem obirent, eorum bona proscripita essent, corpora in patibulum traherentur. Quo quid fingi potest crudelius, quid inhumanius, quid iniquius? quum indies usuueniat, ita de repente mori infinitos, ut ne ad cogitanda quidem peccata ocium detur? Ciuitatibus

tibus non milites, sed hostes ac prædones, qui pro libidine in fortunas, coniuges, liberos, ac uitam ciuium grassarentur, imposuit, nisi quicquid luberet, impune perpetrandi potestatem dedit.

Ecquod enim est tam atrox facinus, quod Hispanorum militum furor non impune in Belgio, & commiserit, & committat indies? Iperis (id est celebre Flandriæ oppidum) cum uerbi minister quidam morte mulctaretur, sine ulla alia occasione, milites in miseram atq; inermem plebis coronam arma conuerterunt, & præter infinitos ad mortem fauciatos, etiam uiginti duos ciues plumbeis glandibus traiectos ilico prostrauerunt.

Tornaci contentione inter Hispanos milites, & eos, qui in arcis præsidio erant orta, duobusq; Hispanis interemptis, cum cæteri acclamarent, *HISPANIA, HISPANIA*, ad eam uocem reliqui Hispani milites acciti, per ciuitatem furibundi discurrerunt, & obuios quosq; ad quindecim numero bonos atq; honestos ciues trucidarunt.

In eadem urbe cum nonnulli ex hispanis militibus suspicarentur uiduam quandam, quæ à mariti nomine Potier appellabatur, pecuniæ uim in ædibus possidere, publicè ac media luce in ædes per uim irruerunt: miseram uiduam eiusq; simul filiam ac neptem crudelissimè iugularunt, & quicquid esset in ædibus diripuerunt.

F 5

Insulis,

NARRATIO

Infulis, quæ est inter præcipuas Flan-
driæ ciuitates, eaque pontificiæ religioni
semper fuit addictissima, cum Hispanus qui-
dam honesti ciuis coniugi per uim stuprum
inferre uolens, à marito ac duobus eius ui-
cinis esset prohibitus, & *HISPANIAM* qua-
si scelerum omnium impunitatis symbolum
inclamaret, cæterorum, qui ad hanc uocem
acciti accurrebant, ui atq; ope ciuem
eiusque uicinos comprehensos magistratui
puniendos, ut rebelles ac seditiosos tradunt,
cum ea comminatione, nisi confestim id fiat
sefe ciuitatem incendio perdituros, ita ut iu-
dices territi ex eis duos suspenderit, tertium
uirgis cæciderint.

Sed quid attinet militum Hispanorum
facinora sigillatim commemorare, cum nul-
lum ne fingi quidem facinus aut flagitium
possit, quod illi non in singulos prope dies
impune perpetrent? His tamen de suo ali-
menta suppeditare cogit Albanus, qui scili-
cet eorum arculas expilent, uxores constu-
prent, liberos ac familiam pro libidine inter-
imant, neq; quicquam à sua crudelitate,
auaritia ac flagitijs uacuum relinquunt. Quo
quid potest excogitari iniquius? Quanquam
quæ potest esse tanta iniquitas, à qua Alba-
ni animus abhorreat? Qui ne quid esset
adeo sanctum, quod immani audacia non
uiolaret, ne matrimonij quidem iura sacra-
tissima ueretur profanare. Multorum enim
coniugia legitima inani hæreseos prætextu
dissoluit:

dissoluit: liberos ex iusto matrimonio pro-
creatos pro spuris habuit, & à patrimonij
successione exclusit: alienas coniuges, quæ
in publico Ecclesiæ cœtu nuptæ essent, pro-
pterea quod uel missa omissa uel sacrificus
non admissus esset, nouo coniugio uel poti-
us infami adulterio alijs copulauit, atq; ita
manifesta adulteria & bigamiam, etiam
publicis edictis rata habuit. Viduas per
uim ac potentiam suis militibus ac sicarijs
inuitas ac reluctantes nubere coegit, ita ut
nonnullæ patria & bonis omnibus cesserint
potius, quam ut tantum in se probum ad-
mitterent. Quid? quod ne baptismi quidem
sacrosanctam religionem inuiolatam reli-
quit? Quicumq; enim ex ritu Apostolorum
& ueteris Ecclesiæ, ac manifesto præscripto
uerbi diuini, iam ante publicè baptismo tin-
cti erant, per summum nefas, etiam contra
pontificiorum decretorum sanctiones denuo
baptizari curauit. Nam de sepulchrorum
religione, quæ uel maximè barbaris atq; ef-
feratis nationibus semper post homines na-
tos fuit sacrosancta, quid attinet dicere?
cùm nihil sit ueritus, probos ciues qui tam
quartum decimum & amplius diem erant
humo consepulti, immani crudelitate exhu-
mare, & corpora iam uix suis ossibus cohæ-
rentia, nonnulla in patibulum trahere, non-
nulla igni concremare? à qua certè immani-
tate ne sacri quidem Imperij ciuitates immu-
nes abire passus est.

Etenim

NARRATIO

Etenim Harderuij in Geldria (quod est Imperij feudum) ciuis honesti, & iam diu antè sepulti corpus monumento extractum, & quidem ante aedes atque ora miseræ uiduæ, cum acerbissima insultatione sub patibulum fuisse raptatum, nemo est qui nesciat.

Sed quid potest esse uel inter uiuos tam sanctum, uel tam religiosum inter mortuos, quod hic non ausus sit apertè uiolare? qui pro sola libidine ex prophanis sacra, ex sacris prophana effecit: leges fixit ac refixit. Opulentissimos quosque proscripsit. Nobilissimos ignominia affecit. Innocentissimos capite damnauit, senes decrepitos, pueros impuberes, tenellulas uirgines dirissimis cruciatibus affectos mori coëgit: inauditas exactiones, insolita tributa ciuitatibus ac toti prouinciæ imperauit: infinitam auri argentique uim per comminationē extorsit, & iam etiam nuper omnibus mercibus, atque usuris decimum nummum imperauit atque ea ratione mercaturam imminuit, negociandi cum exteris nationibus facultatem præcidit. Qua tyrannide quid unquam post homines natos auditum est uel crudelius uel auarius commemorantur Caligulæ improbæ extorsiones, nouaque & inaudita uectigalia: ac ille tamen modum aliquem cupiditati statuit, cum singulis hominum generibus nominatis singula tributa imponeret. Hic uerò nequid cum uel minutissimum effugiat, in genere omnium facultatum decimas

extor-

Extorquet, præter centesimas quas nuper abstulit, aliasque nouas centesimas quas denuo fundis ac prædijs omnibus bonisque immobilibus imperauit. Et præterea uicies centena aureorum millia, quæ in singulos annos ab uniuersa prouincia poposcit: Quid plura? an potest esse homo aliquis animo ita efferato, qui ad tantæ ac tam inusitatæ crudelitatis, auaritiæ, perfidiæ atque impietatis uel leuem commemorationem, non exhorrescat? An potest etiam quis uique adeo uercors ac mente captus reperiri, qui posthac sibi persuaderi patiatur, hos bonos uiros nihil quærere aliud, nisi ut Belgicam prouinciam Regis imperio conseruent, religionem tueantur, legum autoritatem sanciant, cum omnes eorum actiones apertè clament, præter unam auaritiam, atque improbillimam cupiditatem, nullum illis regem esse, nullam legem, nullam religionem?

Prætexunt quidem, omnes Belgas esse Lutheranos, esse rebelles, ac Regiæ Maiestatis hostes, propterea scilicet quod se Inquisitionis iugo, hoc est, scelestissimorum hominum turpissimæ libidini, atque iniquissimæ tyrannidi non ultro ac sponte submiserunt. At enim uerò si Regem pro hoste habuissent, haud unquam profectò tam sanctè suam erga Regem fidem seruassent, neque tam sollicitè urbes, oppida atque arces omnes in eius fide & clientela retinuissent. Nunquam etiam Regijs edictis, Regio nomi-

mini,

NARRATIO

mini, Regio sigillo, Regiæ gubernatrici tam bona fide credidissent. Ac proinde nunquam has calamitates nimia credulitate sibi accersuissent. Nec denique unquam in eas oras pedem Albanus intulisset. Obtulerunt enim se infinitæ occasiones auertendæ Regij imperij, alienandarum ciuitatum, inendorum cum uicinis nationibus foederum atque Albani ab ipso prouinciæ limine excludendi: neque unquam tamen uel fando quid eiusmodi auditum esse, uel aduersarij ipsi, nisi sunt impudentissimi, audebunt asseuerare.

Sed fac tamen fuisse rebelles: An propterea fides data, an iura omnia diuina atque humana, an omnia sacra simul & prophana erunt per eiusmodi inauditam tyrannidem uiolanda? Accepimus sanè maiorum nostrorum memoria ex Flandris nonnullas ciuitates aduersus Inuictissimum Romanorum Regem Maximilianum rebellasse, & ciues non modo eius imperium aperte respuisse, filium eius Philippum eo inuito totos octo annos detinuisse, sed ipsum etiam Maximilianum in uincula per contumeliam coniecisse: postea Imperatoris Friderici cæterorumq; Principum Germanorum ope uictas in potestatem eius rediisse. Tantum autem abest, ut in tam foeda rebellionem, tam atroci accepta iniuria, quicquam Albano simile commiserit Maximilianus, ut clementi transactione subditos suos non modo in gratiam receperit, uerum etiam

etiam omnibus priuilegijs atque immunitatibus pristinis, singulari ac tali Principe digna clementia restituerit. Qua certè incredibile lenitate, sibi suisque posteris uniuersam prouinciam obsequentissimam atque ad omnia officia promptissimam reddidit. Hi uerò eos, qui fidem suam Regi semper integram conseruauerunt, qui Regis imperio semper audientes fuerunt, nullum unquam tributum, nullum uectigal, nullum denique onus impositum detrectarunt, qui etiam omnes suas fortunas Regis uoluntati libello supplici consecrarunt, nihilque omnino præter unam conscientie religionem, quam uni Deo inuiolatam debent, à Regis imperio unquam exemerunt: eamque ipsam religionis libertatem, etiam extraordinario, & quidem longè ac grauiore tributo, quam suam religionem uel Christiani à Turca, uel Iudæi redimant à Pontifice, supplices redimere cupierunt: nullum aliud ob crimen, quam quod Regijs edictis, quæ in certum atque irrevocabile ius transferant, regioque diplomati ac nomini fidem habuerunt, eaque fiducia conciones publicas, quibus nihil, nisi purum Dei uerbum proponebatur, quibusque sedulo ad præstandam principi ac magistratibus obedientiam monebantur, omnibus bonis exutos tanquam humani generis infestissimos hostes, aqua, igni, aère ac terra arcent: omnemque prouinciam sine ullo discrimine nocentium aut innocentium, inaudita crudelitate excarnificant, insatiabili auaritia expilant

NARRATIO

expilant, ac plusquam barbarica tyrannide opprimunt.

An cuiquam amplius potest esse obscurum, quid huiusmodi homines ante hac tam diu moliti sint, quò animum, quò oculos, quò manus rapacissimas intenderunt? An est quis adeò cæcus, qui non uideat, quæ fuerit superiorum tumultuum in Belgio causa & origo? ita stupidus, qui non sentiat iam huc ab initio spectasse bonos istos uiros, Inquisitionis, inquam, Hispanicæ architectos ac præfules, ut Regis animum à subditis suis alienarent, & quauis ratione crimen rebellionis eis imponerent, ut quo modo in Regno Neapolitano, Siculo ac ditione Mediolanensi, In India noua, & uerò in ipsis Hispaniæ uisceribus grassati sunt, eodem etiam in Germania inferiore, & ita paulatim data occasione, in superiore grassarentur? ut prætextu Pontificiæ religionis tuendæ, omnem in Belgio ciuium libertatem opprimerent: Magistratum auctoritatem imminuerent: legum dignitatem uiolarent: Regis ipsius imperium ac Maiestatem suæ potestati subicerent: ac ipsi sine lege ac præscripto, pro sola libidine quod uellent, imperarent: quod luberet, raperent: quod offenderet, necarent: locupletum fortunas exhaurirent, & se rerum omnium dominos efficerent.

Quod si quis fortè arbitratur, hæc quia sunt præsentia, neq; adhuc ad exitum perducta, haud facile posse æstimari, is ex præteritis
iudiciis

iudicium faciat. In quo uos hinc potissimum appellamus, Inuictis. Cæsar, ac Principes Germaniæ illustrissimi. Reuocate in memoriam, quid antehac in Germania egerint, quid, quibus artibus & consilijs machinati sint: agnosceris profecto ueteres artes, agnosceris ueteres Hispanos, agnosceris ueteres Inquisitores, idem enim illi, qui iam pridem Illustrissimos Germaniæ Principes & calumnijs atrocissimis, & pontificij nominis terrore apud Carolum quintum oppresserunt, qui in Germaniæ superioris intima uiscera belli ciuilibus funestam faciem intulerunt, & obtento rebellionis uelo, ipsos Principes protestantes tantæ perfidiæ etiamdum ignaros inter se commiserunt, qui in Germania sceleribus ac flagitijs omnia fœdarunt, qui Germaniæ libertatem ac iura Imperij eripere conati sunt: idem illi hodie Germaniæ inferioris incolas isdem calumnijs, apud eiusdem Caroli filium Hispaniæ Regem grauauerunt, isdem artibus circumuenerunt, eodem conatu oppresserunt. Hi sunt idem illi tantæ perfidiæ authores atq; architecti: idem etiam eorum crudelitatis & auaritiæ conscij, idem deniq; facinorum atq; audaciæ administri.

Cui enim Germano Granuellanus Cardinalis, cui dux Albanus potest esse ignotus: quorum uterq; olim illustrissimos Germaniæ Principes, partim ui, partim dolis, ac fallacia circumuentos in uinculis detinuerunt, omniq; contumelia affecerunt.

G

Hæ

A rebus olim
in Germania
& alibi ge-
stis.

NARRATIO.

Hæ sunt illæ ipsæ faces orbis, quibus nisi uestra authoritate, prudentia ac fortitudine maturè prospiciatur, breui profectò maxima Europæ pars, funesta flamma conflagrabit.

His igitur authoribus acceptaferri debet omnis in Belgio quæcunq; fuit tēpestas, omnis seditio omnis deniq; calamitas. Quod si quis est, qui nondum intelligat, is illius Cassiani meminerit, *CUI BONO FVERIT*: secumq; diligenter expendat, non modò, cui bono iam sit hæc publica Belgij calamitas, sed etiam utri potuerint sperare sibi bono fore. Cum nos nisi imminentem nobis calamitatem, uel ex religionis desertione conscientiaq; mortali uulnere, uel ex Regis grauissima offensione, & simul funesta patriæ calamitate, quocunq; fors tulisset, cereremus: illi suos triumphos, suum dominatum atq; imperium, ex eiusmodi quapiam occasione, iam pridem aucuparentur: ita ut nunquam desierint, & Regi apud populum, & populo apud Regem sinistris artibus inuidiam parare, auidoq; ore atq; arrectis auribus omnem auram seditionis arripere, eaq; Regis aures atq; animum, cum magna atq; odiosa uerborum amplificatiōe afflare.

Exemplum
epistolæ de
uerbo ad uer-
bum extat in
calce Apolo-
giæ Principis
Auricæ, o-
mniumq; ma-
nibus protri-
sum est.

Quod cum ita sit omnibus notum, ut nulla probatione egeat, tamen ipsius pro Rege in Gallia legati testimonio, manifestissime confirmatur. Is enim datis ad Parmensem literis ita scribit, ex hoc tumultus Belgici incommodo magnum commodum ac fru-
ctum

etum ad Regem esse peruenturū quod nimirum hac occasione eos ad integrā obedientiam, subiectionemq̄ sit adducturus, ac in eum statum, ac imperandi rationē constitutionēq̄ deducturus, ad quem eius maiores peruenire nunquam antehac potuerunt, quemq̄ tanto iam tempore Rex ipse uehementer exoptauit, & in quem animum & consilia semper hactenus intendit. Neq̄ quenquam Regiæ Maiestatis studiosum, suasurum esse, ut hanc tam præclaram rerum gerendarum occasionem elabi sibi patriatur, &c. Quibus uerbis manifestè prodit iam pridem quæsitam optatamq̄ fuisse occasionem, qua possent Hispani Inquisitores (Regis enim nomine suas cupiditates tegunt) in Belgium inuadere, eius opes ac facultates expilare, & pro libidine quod uideretur, imperare. Ita ut nemo amplius dubitare possit, unde hæc orta sint mala, cum liqueat, à quibus horum malorum fructus iam ante multo tempore fuerit expetitus: constet etiam sapienti merito in confessorum multorum hominum, Cardinalem cum obijceretur, metum esse, ne populus, grauius premeretur, seditionem aliquam excitaret, respondisse, populares seditiones Regibus non esse magnopere extimescendas sed optandas potius: siquidem ex his magna ad Regem potentiam ac maiestatem accessio fieri soleat, ac de priuilegijs ciuitatum & iure libertatis popularis magna decessio. Alioqui quid est, quod his tot, & tam iniustis auaritiæ, & crudelitatis exemplis quæ

NARRATIO

sunt? an subijcere Regio imperio populum?
 At nemo sanus non uidet, hanc non esse ue-
 ram ac legitimam eius consequendi rationem,
 cum beneuolentia, humanitate, ac iustitia
 non metu neque tyrannide populi Regibus
 concilietur. Nemo etiam nescit Principem
 Egmondanum, aliosque infinitos regni nomi-
 nis atque imperii studiosissimos, quique eam
 prouinciam suo sanguine ac sudore Regi
 conseruauerant, quos etiam ipse Rex hoc no-
 mine maximi semper fecerat, ab his esse per
 odium ex ueteri inuidia & æmulatione rei in
 bello præclare gestæ natum, è medio sub-
 latos.

At fortasse uolunt hac ratione, Euan-
 gelicam religionem, quam sibi tantopere in-
 uisam simulant (cum eorum plerique nulla
 religione sint) radicitus extirpare? Ne id
 quidem profecto: Alioqui quid erat causæ,
 cur ipsum illum Egmondanum principem,
 cur comitem Hornanum, cur infinitos alios,
 qui huiusce religionis ignari, ac uerò etiam
 aduersarii semper fuerant, per infamiam ac
 summam indignitatem uita crudelissime
 spoliarent? cur pontificium quemque tam
 graui tyrannide etiam nunc opprimunt?

Sed nihil est eiusmodi, Illustrissimi
 Principes. Hoc unum agunt, ut quemadmo-
 dum in Sicilia, atque in regno Neapolitano,
 ita & in Belgio contra omne ius ac fas sibi
 dominatum pro libidine constituent, ut opi-
 mis spolijs opulentissimæ prouinciæ onusti,
 domum reuertant, aliosque pro se mittant,
 qui

qui quod reliquum sit succi & sanguinis, ex-
hauriant. Ad eam rem una est sanctæ eorum
Inquisitionis uia, quæ sanè optimo iure In-
quisitionis nomen sortita est: hac enim in ar-
culas, in scrinia, in loculos locupletum, hac
in formam & sinus uirginum ac matrona-
rum, hac in iugulos, in uiscera, in sangui-
nem uirorum, hac deniq; in animas & con-
scientias omnium sagacissimo odore inqui-
runt atq; inuestigant: hac rerum omnium
dominos & monarchas se fore statuunt:
ipfos Principes omnes ac Regem ipsi suum
sibi subiiciunt. Eam rationem tenuerunt
primū quidem in Hispania in qua non modo
priuilegia omnia ac iura libertatis, quibus
antea summis Hispania usa est, hac Inquiti-
onis arte labefactarunt, sed omnem legū au-
toritatem, magistratum potentiam atq; ipsam
Regij sceptri Maiestatem sibi ubiunxerunt:
Regi quidem inane nomen unā cum census
parte reliquerunt, imperium summū ipsi sibi
uendicant: & in causis capitalibus pro suo ar-
bitrio de eorum uita ac morte statuunt:
quem illi perdere instituerunt, nemo est,
ne Rex, quidem ipse, qui si maxime uelit, ser-
uare possit, quem autem sibi tutandū suscepe-
runt, eum neq; legum seueritas nec iudiciorū
integritas, nec Regis uoluntas potest uel mi-
nimo digito uiolare. Ita ut non iniuria omni-
bus ordinibus ac Regibus ipsis sint formida-
biles. Mox deinde eandem uiam secuti sunt
in regno Neapolitano, in Siculo, in ditione
Mediolanensi, in uasto nouæ Indiæ orbe.

NARRATIO

Eamque ipsam rationem olim quidem in Germania sibi subiuganda aperte, sed frustra persequuti sunt. Obiit enim eorum conatibus ueltra, Principes, uestrorumque maiorum prudentia, uirtus ac fortitudo. Nunc autem per eunuculos id tentare profecto minime desinit.

Vt enim prætereamus, quod Groninganos, quod Phrygios occiduos, quod Transsolanos, Geldros, Cameracenses aliosque infinitos, qui semper antehac sacri Romani Imperij iurisdictioni paruerunt, Imperij legibus & constitutionibus usi sunt, ad Imperij cameram prouocarunt, & se hac conditione in clientelam Ducis Brabantie disertè traderunt, ut suas leges, mores ac instituta sacra tecta retinerent: Albanus non modo iure libertatis, atque omnibus priuilegijs priuauerit, & quasi bello uictis nouas leges dederit, magistratus pro suo arbitratu contra eorum morem & constitutionem creauerit, præsidia imposuerit, inusitata uectigalia imperauerit, arces in ciuitatibus construxerit, optimos quosque ciues eiecerit, eorum bona proscripserit: ut hæc, inquam, atque alia eiusmodi infinita prætereamus, in quibus, etsi nullum suum ius, at certè iuris, aliquem prætextum habere se simulat: quorsum tandem spectare potest, id quod Imperij sui fines, etiam in ipsa sacri Imperij uiscera, nulla ne tenui quidem iuris umbra, palàm studet propagare? Quod Cliuensis ditionis administrationem ad se rapere conatur? Quod eis minaciter imperat, ut omnes Belgas suis finibus,

finibus efficiant? Quod ipsis Colonienſibus aliſque ciuitatibus, liberis atque Imperialibus, quaſi ex formula præſcribit, quid Germanis inferioribus fieri uelit? Quam enim in Phryſia Orientali atque agro Emdano crudelitatem perpetrarit, quas agrorum depopulationes, pecorum abactiones, matronarum ac uirginum conſtuprationes, incolarum iugulationes commiſerit, non poteſt uobis, Principes Illuſtriſſimi, eſſe obſcurum.

Quid, quod non dubitat iam nuper facto edicto Germaniæ inferiores ſtudioſos omnes, qui in exteris Academijs quæcunq; tandem illæ ſint, una Roma excepta, proſecti ſunt: adoleſcentes etiam omnes, qui opificij alicuius aut mechanicæ artis addiſcendæ cauſa alio ſe contulerunt, propoſita perpetui exilij pœna, atq; omnium bonorum proſcriptione, retrahere? Ita ut miſeros adoleſcentes linguarum ac prudentiæ comparandæ cauſa peregrè proſectos omni ſtudioſorum ac laborum fructu priuet, & ad Reipublicæ munia poſthac capeſſenda inuſiles reddat, multosque qui manu ac opificio uictum ſibi peregrè comparant, ad inopiam & rerum omnium egeſtatem redigat. In quo certè uel humanitati ipſi bellum apertè indit. Nam ſi omnis humanitas hominum ſocietate, ac mutuis commercijs continetur, an non oportet eum humanitatis omnis hoſtem eſſe, qui quod unum hominibus datum eſt, quo à brutis pecudibus diſtinguantur,

NARRATIO

id per, uim conetur eripere? Nam linguæ quidem ac rationis usus, tametsi est hominibus peculiaris, non multum tamen certè nisi in coniunctione, ac societate, quæ etiam cum exteris nationibus initur, fructum habet. Eum cum hic conetur eripere, quid reliquum est, quàm ut ipsum linguæ ac rationis usum simul eripiat? Quod certè, quæ eius est inhumanitas, si quo modo posset, omnino facturum putamus. Quid enim aliud sua illa Inquisitione agit? Cur sacrarum literarum usu plebi interdicit? Cur diuinæ uoluntatis foederisque cognitionem, ad solos Theologos, id est ad Inquisitores & Episcopos amandat? Cur preces ad Deum lingua intellecta fieri uetat? nisi quod pecudibus non hominibus imperare cupit. Metuit enim, ut si quicquam intelligant, tantam & tam inusitatam barbariem aliquando sint detestaturi, ac propterea alias nationes adiri, aliasque ciuitates præter eas quibus ipse leges præscribit, non uult. Est enim sapientissimo omnium maiorum nostrorum iudicio atque usu comparatum, ut adolescentes literarum liberaliumque artium, ac humanitatis studiosi, in exteris Academiis, multorum hominum mores atque urbes uisendi, ac linguas exteris intelligendi causa proficisci soleant, eoque constitutæ sunt Regum ac Principum liberalitate, liberæ Academiæ, eisquæ magna libertatis iura ac priuilegia concessa, ut scilicet exteri adolescentes eò frequentius commearent, atque hac ratione

hominum

hominum inter homines fidei, ac societatis necessitudo retineretur. Quæ certè consuetudo minimè recens est, sed innumeris retrò sæculis usitata. Accepimus enim olim Platonem cæterosquè Philosophos longis ac uarijs peregrinationibus suam sapientiam, quam omnes hodie docti admirantur, hausisse, & ab exteris populis ac nationibus in Græciam inuexisse. Romani olim suos liberos in Græciam atque Asiam studiorum gratia ablegabant: & ut ne in uetustis illis hæreamus, non ita pridem antequam Turcæ immanitas Græciam occupasset, solebant Germani, Galli, Itali ac Hispani ipsi Athenas certarum studiorum causa commeare. Quam libertatem, & consuetudinem qui tollit, is profectò humanitatem ipsam tollit, & se cæterarum omnium nationum hostem esse capitalem profitetur. Quibus enim bellum per fociales denuntiatur, ad eos ne quis ciuium habitandi causa proficiscatur, caueri solet. Quod quidem certè propterea fit, quod quorum animus ac fides nobis suspecta est, apud eos, ciues nostros atque adulescentes diuersari, putamus esse nefas.

Quum igitur suos ciues atq; ingenuos adolescentes, apud uos Illustrissimi Principes, & uerò apud omnes exterarum nationes una Roma excepta, educari uetet, quid potest ex eo colligi, nisi uestram fidem, uestrumquè animum illi suspectum esse, ac propterea hostiliter uelle se uobiscum agere?

G 5

Tollan

NARRATIO

Tollantur igitur negotiatorum commercia, mercium commutationes, tollantur omnes Academiae: omnia uniuersitatum priuilegia abrogentur, hospitalitatis iura euertantur, & suae quisque domi otiosus desideat: nemo aliquid peregrinum inuehat, ne forte simul quid inuehatur, quod barbarae Albani tyrannidi aliquando possit officere.

Sed arbitramur uos uidere Principes ad quos potissimum haec iniuria pertineat. Non uult Hispanus uestras Academias, uestra emporia, uestrasque prouincias a nostris adolescentibus obiri, ne forte labem aliquam haereseos contrahant. Quo certe iudicio non obscure uos omnes uestrosque populos haereseos atque impietatis damnat. Tamen si alius praeterea illi propositus est scopus. Est enim haec noua ratio expilandi fortunas miserorum hominum. Quos enim uidet Inquisitionis suae faucibus ereptos esse, neque facile crimen in absentes confingi posse, cum tamen grauissimo crimine ac Syllana proscriptione dignissimo nonnulli teneantur, hoc nimirum quod sunt opulenti, aliquid sibi comminiscendum putat, quo eos in suam nassam trahat. Itaque illud ipsum religionis uelum praetexit, hoc enim uno quasi quodam Gygis annulo, ad omnes suas cupiditates abutitur. Hoc alios patria eijcit, alios in patriam inuitos reuocat: alijs omnem libertatem fortunas ac uitam ipsam eripit: alijs omnem licentiam, alienorum bonorum direptionem

atque

atq; innocentium sanguinem per summum nefas largitur: breuiter contra omnia iura diuina pariter atq; humana, quicquid est ad lubitum, hoc uno religionis prætextu perpetrat. Hoc deniq; uno per summam atq; inauditam tyrannidem, suis illis Inquisitionis Hispanicæ præsulibus imperium in Germania inferiori conatur stabilire, quod inde post ea in uniuersam Europam occultis technis ac machinationibus possit propagare.

Ea uos, Principes Illustrissimi, nolite **Causam Bel-** arbitrari ad uos nihil pertinere. Pertinent **gij etiam ad** enim ad uos, uestramq; Germaniã ut maxi- **Germaniam** me. Hæret enim, hæret adhuc in Hispano **pertinere.** rum uisceribus ac medullis dolor ille, quem pridem acceperunt, cum eis **Germaniæ im-** perium, quod se iam sibi putabant subiecisse, ex faucibus eriperetur. Agitant adhuc uetera illa sua consilia, quibus orbem terrarum sanctæ suæ Inquisitioni subiungant, ac rerum omnium summam ad se deuoluant. Nondum intermortuæ sunt illeueteres artes. Nondum abolita **foedera,** societates & conspirationes, quibus se in omnium eorum perniciem, quos putant suæ tyrannidis propagationi obstare posse, deuinxerunt.

Cui enim ignotæ sunt pacis inter Gallix & Hispaniæ Reges, factæ conditiones? Cui ignota est Baionensis confœderatio? Quis non uidet quæ inde faces in Galliam, in Germaniam inferiorem, in Italiam, in Angliam, in Scotiam, in ipsam deniq; ultimam **terrarum**

5 hgn

NARRATIO

ferrarum Thulen manarint: Certè diuturnum illud ac funestum in Gallia bellum inestinum his autoribus contra totius regni ordinum edicta, contra Regis ac Reginae uoluntatem initio susceptum est: Iisdemq; autoribus, paulò post fracta pace, uiolatis foederibus, proculcata iurisiurandi ac pactorum fide, iterum ac tertio redintegratum est. Ac demum iisdem authoribus cum summo florentissimæ prouinciæ detrimento atq; incredibili summorum uirorum ac Principum clade, iam prope in decimum annum perductum est. Neq; adhuc hoc ipso tempore desinunt pestilentissimis suis concilijs ac teteris machinationibus, omni ope adniti, ut pacem iam tandem cum summa Regis & bonorum omnium uoluntate semel constitutam, pessudent atq; irritam faciant.

Quas uerò in Italia persecutiones, in Anglia conspirationes, seditionesq; in Scotia eumultus & clades, in Hybernia deniq; rebelliones excitarint, notius est quàm ut à nobis commemorari debeat. Quid? quod non dubitarunt in ipsa Anglia serenissimam Angliæ Reginam proposita Pontificis bulla, flagitiorum seruam, infestissimorum asylum, hæreticam atq; hæreticorum fautricem declarare, anathemate pontificio ferire, regni ac iurisdictionis iure priuare, subditos populos iurisiurandi præstiti sacramento absoluerè, ac generatim ne quis eius imperio pareat interdicerè. Quo certè iudicio, quid
cæteris

caeteris Evangelicam religionem profitentibus Regibus ac Principibus expectandum ab eis sit, aperte ac palam declararunt.

Quid? quod ne Europæ quidem regionibus hæc se flamma continuit, sed ultra Herculis columnas perrupit. Ipsa Africæ litora mortuorum cadaveribus opplevit. Mauros ad arma concitavit: ac Turcam excitavit. Denique totamprope terrarum orbis machinam horribili tempestate concussit. Et iam etiam vos ipsos: Illustrissimi Principes, in uestra viscera, nisi caueritis, armare conatur. Quanquam nondubitemus, quin ea prudentia ac fortitudine Dominus sit uestras CC. instructurus, ut ab eiusmodi perniciosis machinationibus tuti atque incolumes consistatis.

NOs uero inuicte Cæsar, Principesque Germaniæ Illustrissimi, omnium hominum miserrimos, patria profugos, bonis omnibus exutos, summa ignomina ac paupertate per tyrannidem affectos, nolite negligere. Cogitate partem Germaniæ, esse Belgium, nonnullam eius partem intra Rheni ostia contineri, nonnullam legibus & constitutionibus Imperii, antiquissimo iure subiacere. Brabantiam Imperii antiquissimum feudum semper fuisse, eiusque Duces omnibus retro sæculis, nomine
fidei

Supplex præcatio ad Cæsarem & Principes Germaniæ.

S Y P P L I C A T I O .

fidei & clientelæ Imperatoribus autõra-
mentum inijsse. Antuerpiam etiam Impe-
rij Marchionatum censerit, Gueldriam, Phry-
siam, agrum Groningensem, Transisela-
num, Cameracensem, iurisdictione Impe-
rij contineri. Hollandiam, Zelandiam, Hans-
noniam cæterasq; Belgij ditiones Boiariæ
Ducibus quasi auita bona, hæreditate quon-
dam cessisse. Nolite aspernari, quæ inter
nos est nominis, linguæ, commerciorum ne-
cessitudinem: & ut omittamus uetera, cogi-
tate Carolum quintum potentissimum tu-
um, Inuicte Cæsar, patrum, nuper ex
Flandriæ meditullio ad Imperij guberna-
cula, tanquam Germanum natione, eue-
ctum fuisse: Maximilianum tuum etiam
proauum, Illustrissimæ atque antiquissimæ
familie Austriacæ, omnem Belgij ditionem
coniugij necessitudine adiunxisse, ac deni-
que ipsum Carolum Imperatorem non ita
pridem uniuersam illam ditionem inter sa-
Anno. 1548. cri Imperij ordines ac limites Augustæ
publicis comitijs Germaniæ Principibus
assistentibus, retulisse, ut essent in Imperij
tutela, contra omnem uim atque iniuriam:
eoque nomine ad omnia Imperij comitia,
legatos ex prouincia Belgica missos fuisse,
tribu-

SUPPLICATIO.

tributumque ad Turcæ uim repellendam
imperatum representasse, ac etiamnum
hodie litem inter Brabantix Ducem ac
Episcopum Magdeburgensem: uter eorum
in comitijs digniori loco federe debeat,
in iudicio esse. Ita ut indubiè inferioris
Germaniæ prouinciæ ab imperio alienæ
existimari non possint.

Nolite igitur, inuictissime Impera-
tor, Principesque Illustrissimi, socios ue-
stros, qui uestram fidem misericordiamque
supplices aduersus inauditam hominum
superbissimorum tyrannidem implorant,
contemnere. Nos quidem certè nequa-
quam recusamus Regis nostri imperio sub-
iacere, dicto audientes esse, imperata tri-
buta, onera ac uectigalia omnia persoluere,
omnem denique fidem atque obedientiam
præstare. Sed ut conscientia, ut religio
nobis integra maneat, ut ne coram Deo
Optimo Maximo, in extremo illo iudicio
Christi Iesu uiolatæ fidei perfidæque con-
scientiæ arcessamur, ut animarum salutem
bona cum Regis pace meri possimus, sup-
plices deprecamur: ut ab Inquisitorum
superbia, nouorum Episcoporum auaritiæ,
extero-

EVPP LICATIO.

exterorum prædonum rapinis, fœdissimorum Inquisitionis administratorum, & cacularum libidine nos, nostras coniuges, liberos, fortunas, ac in primis conscientiam tueri possimus, per Deum immortalem, perquẽ Iesum Christum, omnium nostrum Dominum ac fratrem, cuius nomen communi religione profitemur, uestram Maiest. ac Celsitudines rogamus obtestamurq̃.

Vincit genese
unde Jesuiter
reuerber

Et si uos nulla nominis Germanici necessitudo mouet, moueat illa quæ uobis in Christo Iesu, cuius membra nos esse gloriamur, nobiscum est arctissima conuinctio: moueat humani nominis necessitas, humane fortis anceps atque incerta conditio: moueant tot mœsti ac decrepiti senes, tot miseræ uiduæ, infortunati pupilli, lachrymantes uirgines, tanta miserorum hominum turba, qui omnes suis sedibus pulsi, fortunis eiecti, patrijs commodis priuati, dignitatibus spoliati, à complexibus optimorum parentum, suauissimarum coniugum, dulcissimorum liberorum, per tyrannidem auulsi, in extero solo, palantes atq̃ incerti uagas sedes, tenuem uictum, ac libertatem conscientie quærunt.

Nullus senex,
nec Vidua, pupilli,
si & uirgines, qm
omnibz bonis ex
nisi & inauditis
per mentis expositi
si tam graues
congressi

Quod

Quod si nulla uobis offertur ratio nos nostro loco restituendi, at saltem nolite aduersariorum nostrorum, uel falsis criminationibus aurem, uel inexhaustæ crudelitati locum dare. Haud desinent illi quidem, sat scimus, urgere, ut etiam illa misericordia, ac liberalitas, qua nos hætenus in uestris ditionibus complexi estis, nobis eripiatur, ut nec aër uiuis, nec terra mortuis, nec ullum perfugium exulibus relinquatur. Verum obtestamur uos, Illustrissimi Principes, ut maioris apud uos fiat Dei mandatum, quo iubet exules, ac peregrinos, non solum mœnibus ac portis, sed etiam recto recipi, atq; omni beneuolentia foueri, quàm Hispanorum aliquot sacrificorum, qui nos eijci per Albanum contendunt, imperium. Neque committite, ut Hispanici nominis terror apud uos, quàm Germanici necessitudo & dignitas, plus momenti habuisse uideatur.

Nam quid de religionis coniunctione dicemus? quæ una certè mouere uos debet, ut ne qui in unum Christi corpus, una fidei professione unòque ba-

H

ptismo

*Duplex est ex-
lucium, quæ admodum
etiam duplex
Martyrium.*

S Y P P L I C A T I O.

pristino coaluimus, pro nonnullorum ho-
minum libidine, quibus certè nisi sua
auaritia, nulla est religio, tanquam extra-
nei ac hostes eijciamur: ne fortè quod
in nos, qui membra CHRISTI nos
esse Dei gratuito ac singulari beneficio
profitemur, crudelius committitur, id in
extremo iudicij die CHRISTVS Re-
gum omnium Rex, ac Dominorum Do-
minus, sibi uni acceptum ferat. Nam
quod Religionis discrepantiam nonnulli
prætexunt, non est, Illustrissimi Princi-
pes, quod uos moueat. Nos certè qui
unum Deum ac Patrem IESV CHRIS-
TI, qui unum seruatorem CHRIS-
TVM IESVM uerum Deum ue-
rumque hominem pro nobis crucifixum,
qui unum Spiritum sanctum uobiscum
profitemur: in una Christi satisfactione
acquiescimus: eiusque nomine, patria, bo-
nisque omnibus priuamur, & quasi oues
ad occisionem destinamur: unam san-
ctam Ecclesiam agnoscimus: unum uer-
bum Dei pro salutis nostræ fundamento
recipimus: unam denique à mortuis re-
surrectionem uitamque æternam ex gra-
tuita Dei misericordia, ac liberalitate uo-
biscum

*Ad explicandum
& distorquendum
pro Vestro libitu*

biscum expectamus: Nolite existimare diuersam à uobis religionem profiteri. Quod si in nonnullorum uerborum explicatione, quædam fortasse est discrepantia, cogitate ne Apostolos quidem ipsos, eorumuè discipulos, per omnia ita ad amussim conuenisse, ut non esset aliqua parte dissensio. Cogitate in ueteri Patrum Ecclesia, multa summorum hominum, ac præstantissimorum doctorum non modò errata, sed apertas inter se repugnantias extitisse. Quod certè Domini prouidentia certissima ac sapientissima ita comparatum fuit, ut imbecillitate ingenij nostri agnita, in uno Dei uerbo discamus acquiescere, neque uel hominum authoritatem, uel nostra iudicia uerbi Dei authoritati antepone: sed alteri alterorum onera portare, atque errata & infirmitates Christiana charitate tegere ac prudentia tolerare. Quamquam quæ potest esse dissensio inter eos, qui non modò uerbum Dei unicum amplectuntur, sed etiam ex uerbo Dei constitutæ fidei formulæ per omnia subscribunt? Nos enim certè uel libentissimis

an. nis confessionem, Augustæ à uestris Confessio Augustana;

H 2

maiori

*Nec solum in
uerbis, sed sacra
mentis*

*Hic legitur in
Gm. de Agri
Exatillis cor
inuenit hanc
ma. ma. Actoff
A.*

SUPPLICATIO.

maioribus Carolo Imperatori oblatam,
 recipimus atque amplectimur. Et si
 quicquam iudicare possumus, etiam eo-
 rum Theologorum, quorum opera illa
 formula conscripta traditaque est, do-
 ctrinae per omnia assentimur. Nostri
 habent illos non modo pro fratribus, sed
 pro summis atque excellentibus Dei Pro-
 phetis. Illi uicissim nostros summa at-
 que incredibili charitate, atque omnium
 fraternorum officiorum necessitudine
 complexi sunt. Est igitur, Principes,
 calumnia ab aduersarijs euentita, cum
 aiunt nos diuersam à Germanis religio-
 nem profiteri. Nihil enim student aliud,
 nisi ut excitata inter nos dissensione, mem-
 bra Christi dilacerent, atque ita quos
 non possunt coniunctos euertere, eos sin-
 gulos ac diuisos facilius opprimant.

*qualis quoso cha-
 ritas damnato,
 cum honorato,
 cum dissidens
 Et fingo mihi
 hic cum Iacobus
 Et e contrario*

Vos autem, uiri Principes, quibus
 eiusmodi artes pridem cognitæ sunt, no-
 lite permoneri, neque committite, ut ad-
 uersariorum calumniae plus ad disun-
 ctionem corporis Christi, quam ipsius
 CHRISTI IESU præceptum ac
 uerbum, quam nostra apertissima confes-
 sio,

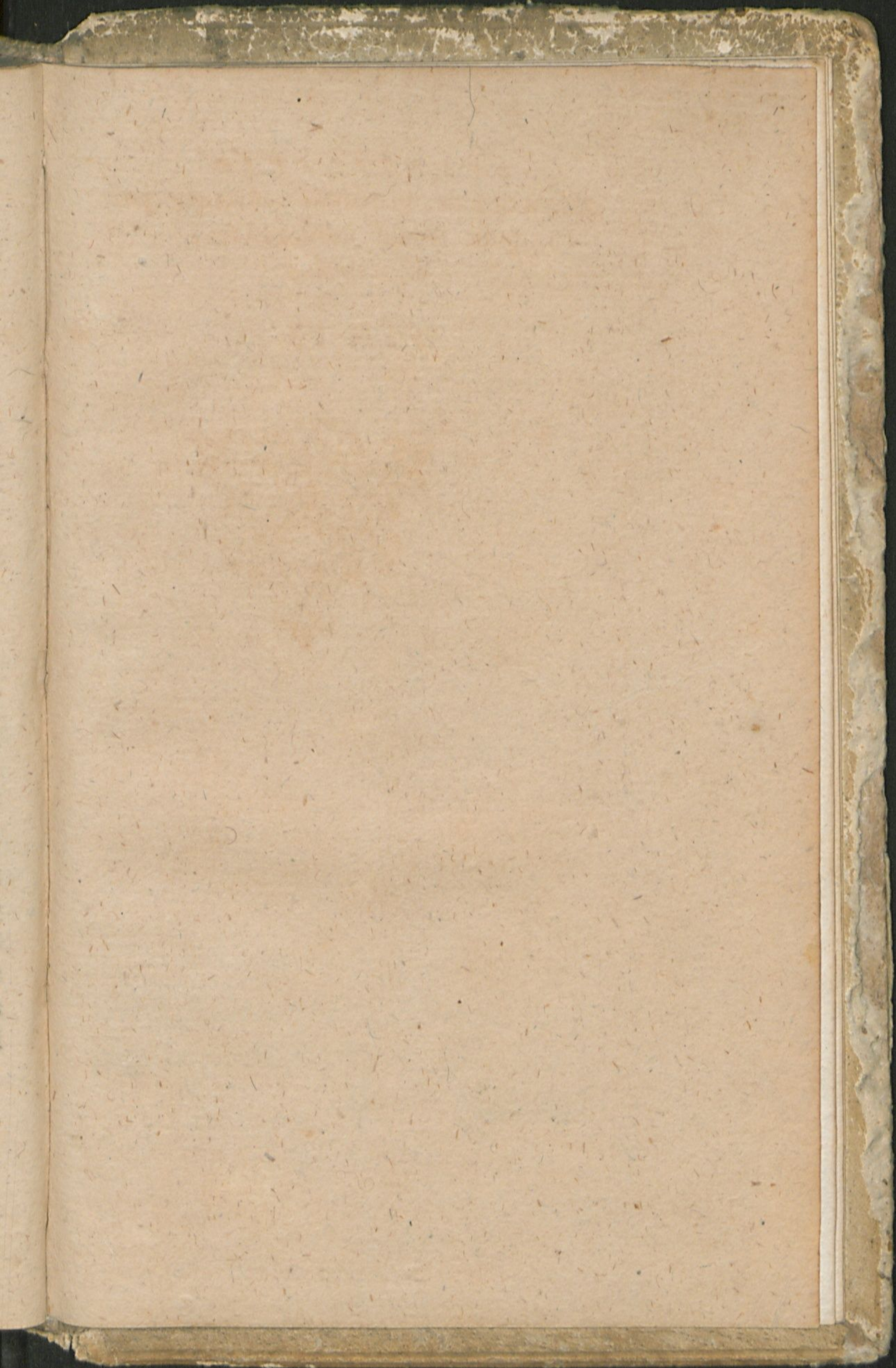
fio, quàm uestrum etiam integerrimum in
 alijs multis, & Principibus & Theologis
 iudicium, ad coniunctionem, copulatio-
 nemquè eiusdem corporis, ualuisse uidea-
 tur, nèue plus momenti habuisse unius
 uocis paulò diuersior interpretatio, quàm
 totius reliquæ Scripturæ, fidei, religio-
 nis certa atque indubitata consensio.
 Per quam simul ac per ipsius I E S V
 C H R I S T I corpus sacratissimum, in
 quod indiuidua connexionem nos sibi
 coniunxit, iterum supplices uos obsecra-
 mus, atque obtestamur, ut uestra clemen-
 tia ac misericordia, quæ omnibus mise-
 ris, atque innocentibus aperta semper
 fuit, nos etiam, qui propter C H R I
 S T I I E S V nomen non modò gra-
 uissima quæque patimur, sed etiam ca-
 lumnijs iniustissimis obruimur, benignè
 complectamini, & tantisper quoad Do-
 mino uisum est, nos omnibus bonis &
 commodis patrijs spoliatos in exilio ca-
 stigare, nos certè, quos Domini ma-
 nus premit, uestra benignitate subue-
 nis. Ita & ipsi Deo, omnium iustissimo
 Iudici, gratum facietis, & nos ad eius

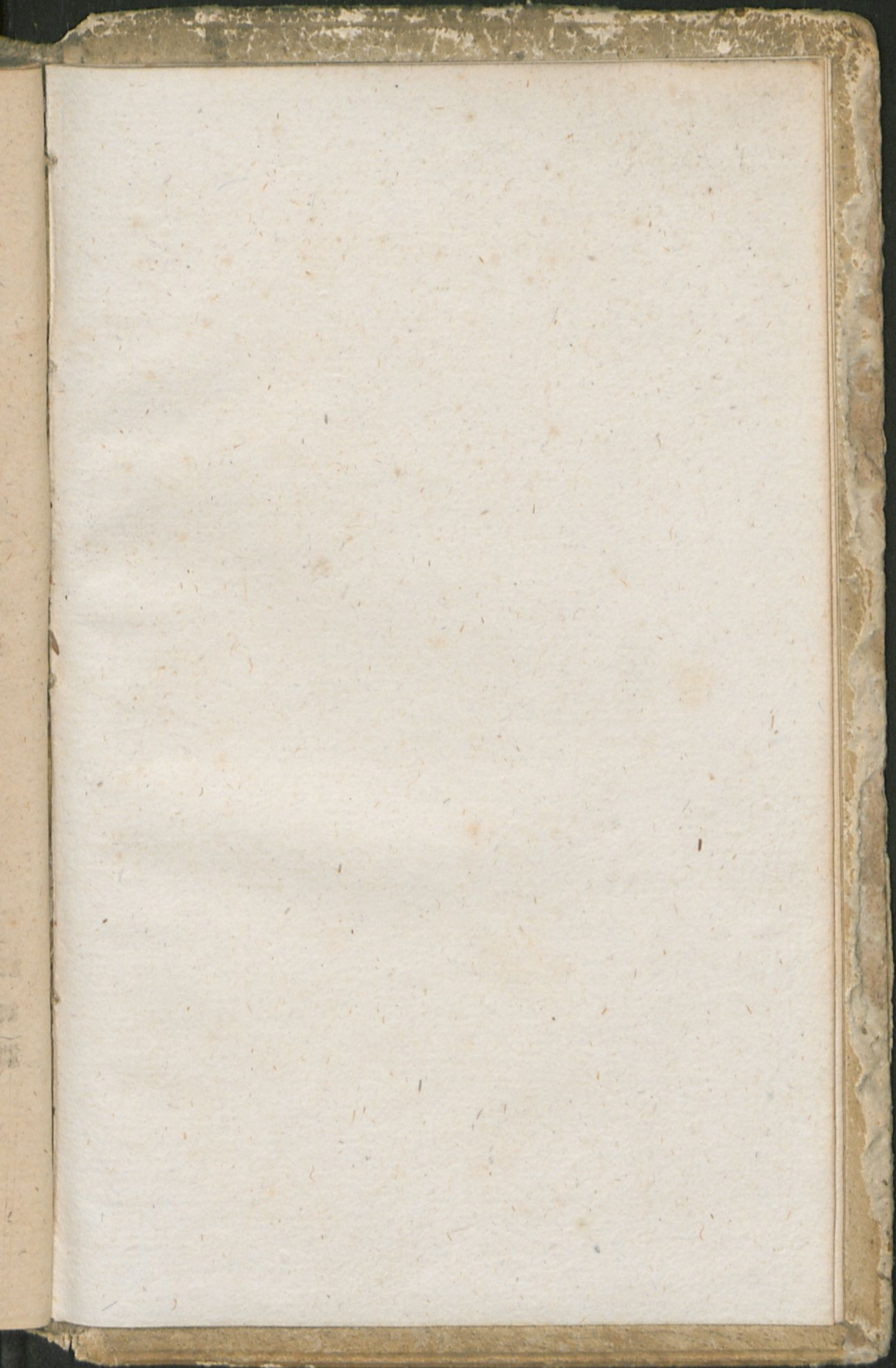
H 3 miseri-

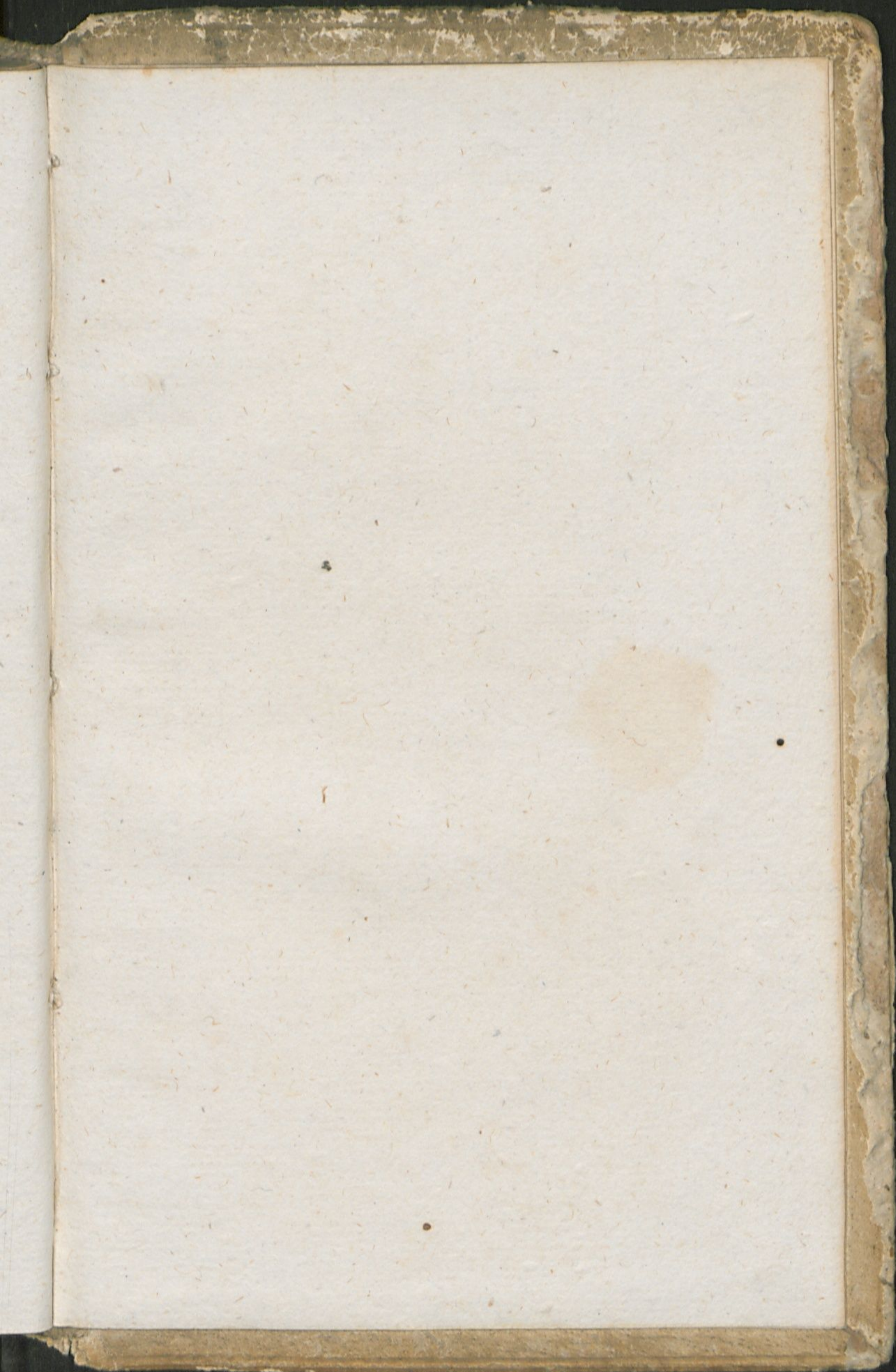
S V P P L I C A T I O
misericordiam, pro uobis uestris que po-
pulis sedulo inuocandam,
excitabitis,

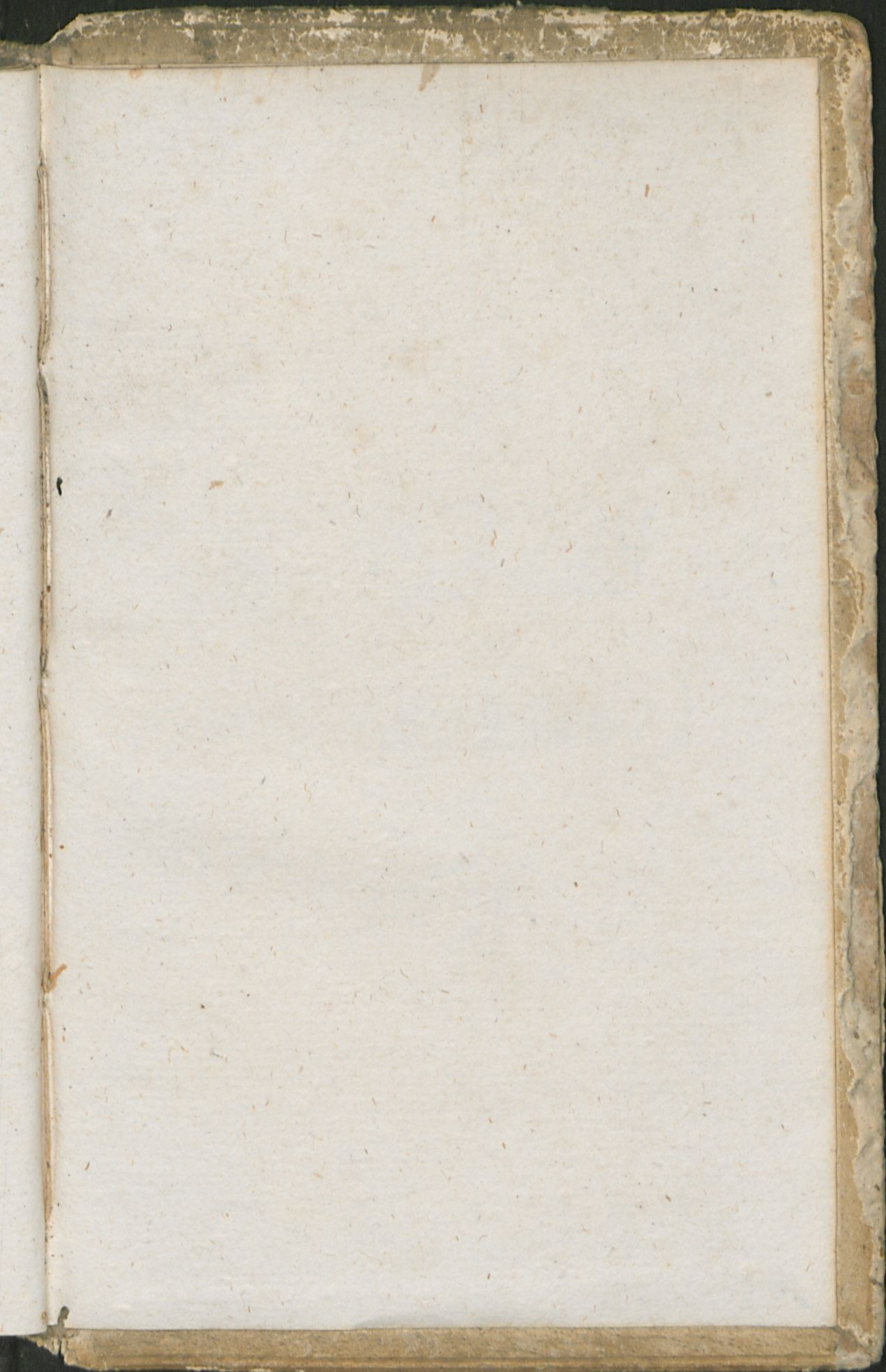
F I N I S.

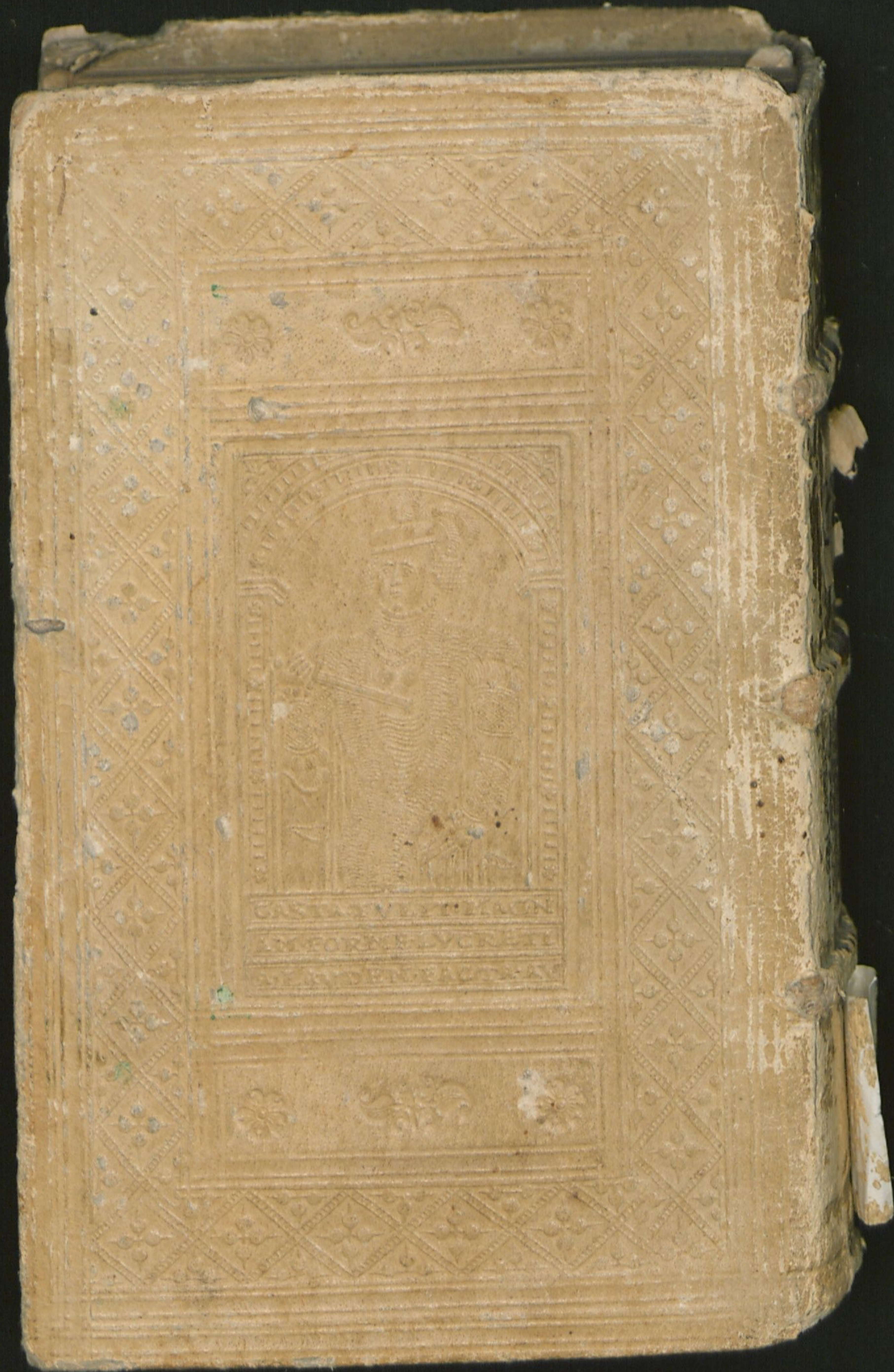

AB: 153229

(X 1998607)

IN THE NAME OF THE FATHER
AMEN
CASTALVEY DEACON
IN FORME LYONNE
BY THE DEACON

LIBELLVS
SVPPLEX

IMPERATO
RIÆ MAIESTATI,
CAETERISQVE SACRI
IMPERII ELECTORIBVS,
PRINCIPIBVS, ATQVE ORDINIBVS,
*nomine BELGARVM ex inferiori
Germania, Euangelicæ Religionis causa per
ALBANI Ducis tyrannidem eiec-
torum, in comitijs SPIRENSIS
SV exhibitus.*

ANNO

M. D. LXX.

Greg. Richter!